

PRAHA STOLETÁ (3)

K autorství některých pražských fasád období secese, moderny a kubismu

JAN E. SVOBODA

Příspěvek je věnován některým stavbám od období konce 19. století až po vznik Československé republiky, kromě historismu a eklektismu se v něm objevují styly secese, moderna i kubismus. Na základě vnějších znaků se snaží přiřadit kvalitnější práce ke známým i dosud opomíjeným architektům. Dobrých architektů bylo v každé době méně než stavitelů, někteří však měli své charakteristické prvky, podle nichž lze některé práce zařadit nebo alespoň vyslovit domněnku o jejich autorství. V žádném případě však nelze uvedené „připsání“ považovat za důkaz autorství, spíše by se mohlo jednat o přínos do případné diskuse o možných tvůrcích. Studie, která je členěna do čtyř dílů, zahrnuje řadu známých jmen sledovaného období až na ty architektky, jejichž dílo bylo podrobně probádáno a publikováno tak, že není co doplnit. Objevují se jak jména renomovaných projektantů, tak i kvalitních absolventů Státní průmyslové školy, a také vídeňských architektů, jejichž jména zde zatím nejsou známa. Rozlišení kvalifikace architekt a stavitel je v souladu s Encyklopedií (VLČEK 2004).

CENTENNIAL PRAGUE (3)

THE AUTHORSHIP OF SOME OF PRAGUE'S FACADES FROM THE ART NOUVEAU, MODERNISM AND CUBISM PERIOD

The three part of the study presents the last group of architects and master builders active in Prague from the end of the 19th century to the foundation of the Czechoslovak republic. After characteristic outer features the author attempted to assign some of the quality work to known or neglected architects or to state a presumption about the authorship as a matter of discussion. This study does not include well known architects, whose work is already published in detail. Included are other known names of reputable project architects as well as absolvents of The State industrial college and Vienna architects, whose names are unfamiliar within Prague. The terms architect and master builder are used according to the Encyclopaedia (VLČEK 2004).

Klíčová slova – Dušan Jurkovič – Emil Králíček – František Krásný – Rudolf Kříženecký – Jan Melka – Konstantin Mráček – Rudolf Němec – František Novotný – Otakar Novotný – Friedrich Ohmann – Karel Pecánek – Jan Petrák – Theodor Petřík – Karel Rošník – Antonín Pfeiffer – Vojtěch Pickl – Josef Podhajský – Bohdan Pudlač – Josef Rosipal – Jaroslav Rössler – architektura – secese – moderna – kubismus – Státní česká vyšší průmyslová škola v Praze – c. k. uměleckoprůmyslová škola – c. k. vysoká škola technická

Kee words – Dušan Jurkovič – Emil Králíček – František Krásný – Rudolf Kříženecký – Jan Melka – Konstantin Mráček – Rudolf Němec – František Novotný – Otakar Novotný – Friedrich Ohmann – Karel Pecánek – Jan Petrák – Theodor Petřík – Karel Rošník – Antonín Pfeiffer – Vojtěch Pickl – Josef Podhajský – Bohdan Pudlač – Josef Rosipal – Jaroslav Rössler – architecture – Art Nouveau – modern style – cubism – State Industrial college – Royal college of decorative arts – Royal technical college

Tato část navazuje na druhý díl studie Praha stoletá, vyšlý v loňském roce v časopise Staletá Praha (SVOBODA 2012). Připomíná jména architektů, uvádí je do nových vztahů tím, že si všímá jejich charakteristických prvků a podle nich se snaží odlišit tvůrčí architektky od projektantů a stavitelů, kteří nanejdříve řešili půdorysné dispozice a konstrukce, a současně přiřadit díla architektům známých i méně zvučných jmen.¹ Chce redukovat počet potenciálních tvůrců staveb a vyloučit ty, kteří jimi nebyli, neboť kvalitních architektů bylo ve všech obdobích podstatně méně než stavitelů. Studie si klade za cíl nespolehat na podpisy v plánové dokumentaci, protože často ani podpis nalezený ve stavebním archivu neznamená, že plány signoval skutečný autor. Naproti tomu se autor snažil vyzdvihnout typické znaky jednotlivých individualit.

Dušan Samo Jurkovič (1868–1947)

Slovenský architekt, vystudoval stavitelství na průmyslové škole ve Vídni. Pro Národopisnou výstavu v Praze 1895 vytvořil kopie slovenských lidových staveb. Později invenčně kombinoval prvky lidové architektury a secese. Znamé jsou jeho stavby v Brně, na Radhošti, v Novém Městě nad Metují, Luhačovicích a Náhlavského vila v pražském Bubenči.² V Královské ulici na Starém Městě pražském vystavěl Jan Pacl roku 1907 dům s folklórní a zoomorfní tematikou na fasádě, kterou možná navrhoval architekt Dušan Jurkovič (obr. 1).³ Ani kostel sv. Anny v Jeseniově

Obr. 1. Praha 1-Staré Město, číslo domu neznámé, Královská. Jan Pacl, asi 1907 (dle SCHROLL 1911, obr. 41, repro autor, 2013).

¹ K druhému dílu lze upřesnit, že Karel Janda studoval na české a současně na německé Technice u Josefa Zítka (SVOBODA 2012, 103); na Hodkově podolské vile čp. 144 je reliéf zobrazující s největší pravděpodobností Horymíra (SVOBODA 2012, 85). Čp. 343–346, Trojanova 16 a Dittrichova 4 a 6, Praha 2-Nové Město, byly nedopatřením autora připsány Josefu Bertlovi, pravděpodobný autor byl Alois Dlabač (SVOBODA 2012, 82).

² Čp. 284, Suchardova 2, U Vorlíků 9, Praha 6-Bubeneč, stavitel Jan Pacl 1907–1909.

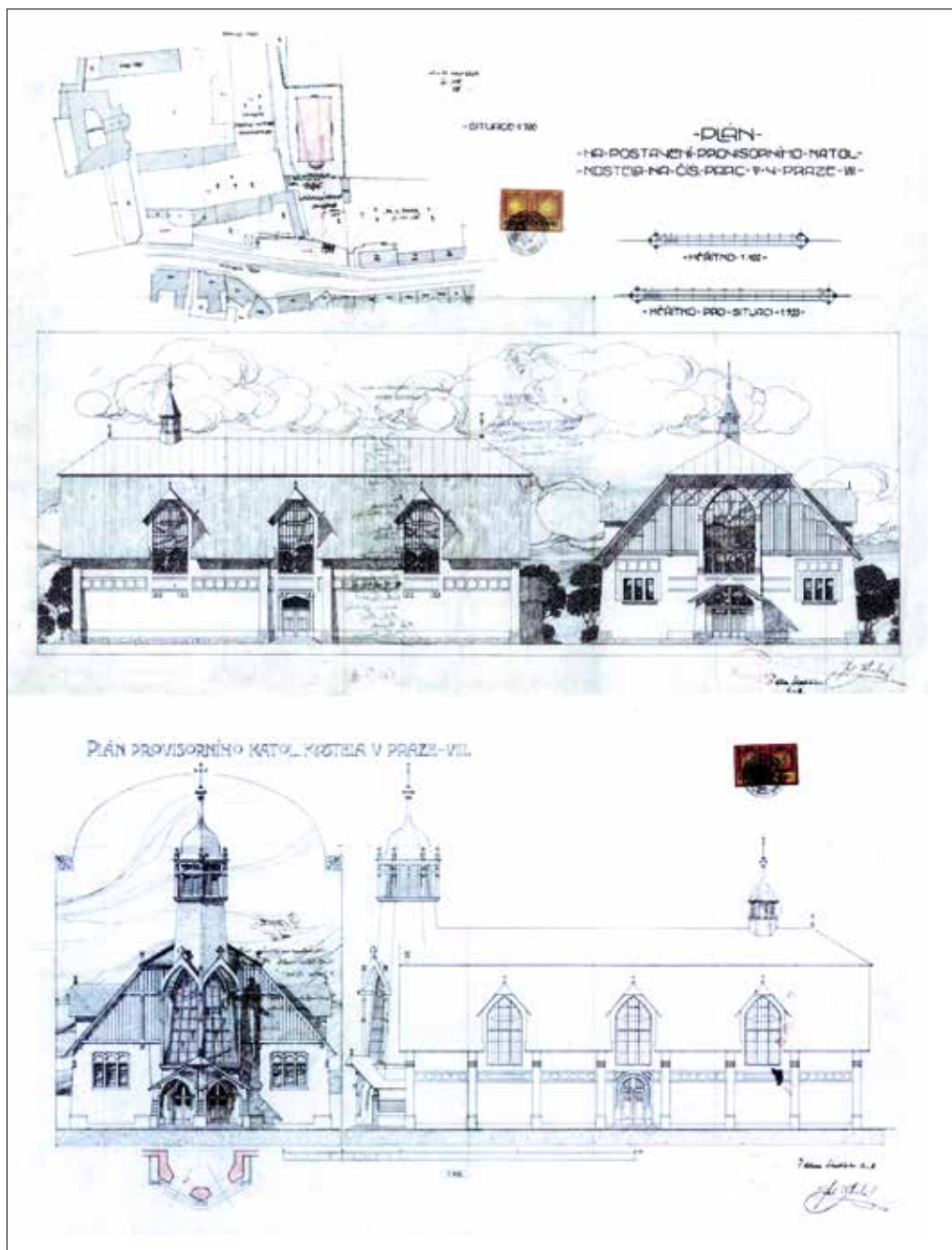
³ Královská ulice, Praha 1-Staré Město. Zbořen kvůli výstavbě obchodního domu Kotva, číslo popisné domu se nepodařilo zjistit. V archivu NPÚ ÚOP HMP se nenachází zaměření zástavby, předcházející současné stavbě OD Kotva.

ulici (1910–1911, stavitel Eduard Sochor), jehož fasáda představuje tzv. „rustikální“ secesi,⁴ nevyklučuje, že při jeho návrhu mohl jako architekt spolupracovat též Jurkovič.

Emil Králíček (1877–1930)

Studoval nejprve u Antonína Balšánka, později pracoval u Josefa Marii Olbricha v Darmstadtu. Představitel pražské secese a kubismu, projektoval především pro firmu Matěje Blechy: kostel sv. Vojtěcha (1903–1905, obr. 2 a, b),⁵ vlastní dům Matěje Blechy na Masarykově nábřeží (1905–1906, obr. 3),⁶ hotel Zlatá husa na Václavském náměstí (1909–1910, obr. 4 a, b),⁷ dům Diamant ve Spálené ulici,⁸ kubistická lampa na Jungmannově náměstí ad. Asi od roku 1906

Obr. 2 A, B. Praha 8-Libeň, provizorní katolický kostel sv. Vojtěcha, Zenklova. Emil Králíček, firma M. Blechy, 1903–1905 (SA P8, repro autor, 2013).

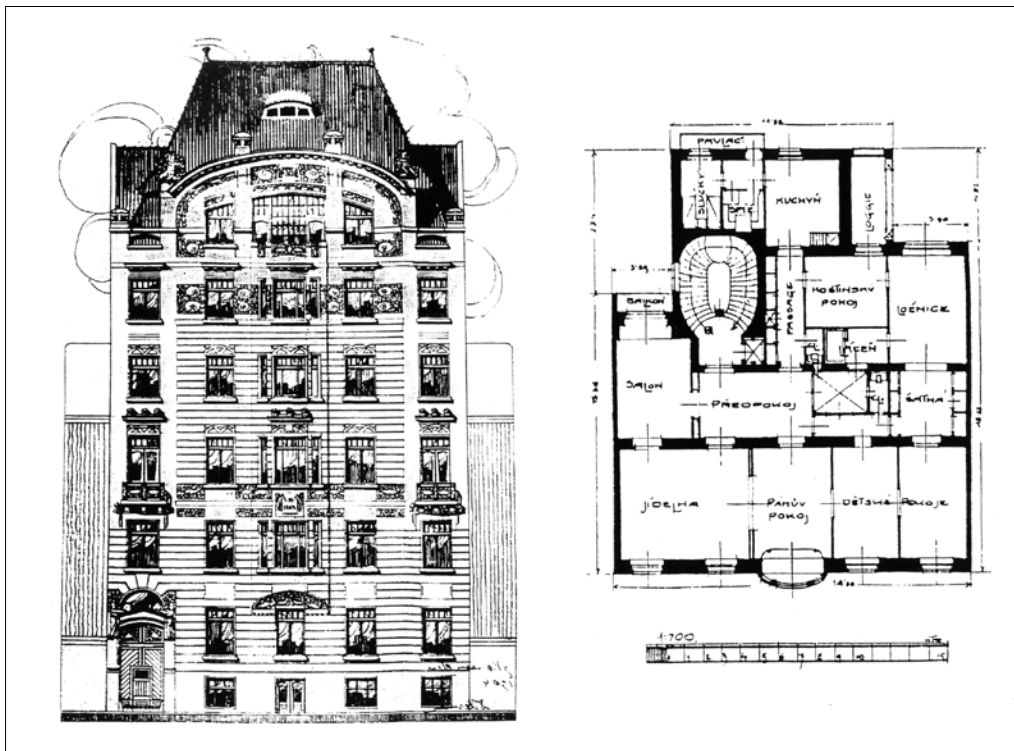
4 Tovačovského, Jeseniova, Ostromečského, Praha 3-Žižkov.

5 Zenklova, Praha 8-Libeň.

6 Čp. 235, Masarykovo nábřeží 28, Praha 2-Nové Město.

7 Čp. 839, Václavské nám. 7, Praha 1-Nové Město. Existují dvě verze návrhu fasády, první z nich vyvolává téměř dojem industriální architektury.

8 Čp. 82, Spálená 1, Lazarská 1, Magdalény Rettigové 1, Praha 1-Nové Město.

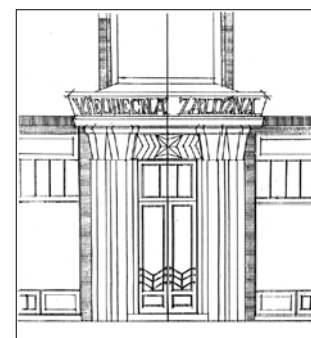

Obr. 3. Praha 2–Nové Město, čp. 235 (vlastní dům Matěje Blechy), Masarykovo nábřeží 28. Emil Králíček, spolupráce sochař Celda Klouček, 1905–1906, plán fasády a půdorys (SA P8, repro autor, 2013).

Obr. 4 A, B. Praha 1–Nové Město, čp. 839, Václavské náměstí 7. Emil Králíček, 1909–1910. **A** – Původní návrh průčelí. **B** – Schválený návrh průčelí (SA P1, repro autor, 2013).

se po Jiřím Justichovi stal stálým spolupracovníkem Blechovy firmy.⁹ V Zenklově ulici v Libni projektoval s Matějem Blechou kromě kostela též sokolovnu (1919–1910),¹⁰ Stavba pro vydavatelství a tiskárnu Prager Tagblatt¹¹ vznikla v letech 1905–1906, nárožní dům v Sokolovské ulici v letech 1909–1910.¹² Také v tzv. novém Karlíně uskutečnil Králíček s Blechou řadu činžovních domů, zejména v Březinově a Hybešově ulici, které publikoval Schroll 1911. Na Bubenském

Obr. 5. Praha 8-Karlín, čp. 539, Sokolovská 31. Emil Králíček, stavitel Matěj Blecha, 1912–1913, plán nedochovaného portálu (SA P8, repro autor, 2013).

9 Architektu Králíčkovi objevil Zdeněk Lukeš, podrobnější informace o Králíčkově díle jsou uvedeny v LUKES/SVOBODA 1984, LUKES/SVOBODA 1985d a v publikaci SVOBODA/LUKES 1997.

10 Čp. 2, Zenklova 37, U Libeňského zámku 3, Praha 8-Libeň.

11 Čp. 896, V Cípu 1, 3, Panská 8, Praha 1-Nové Město.

12 Čp. 890, Sokolovská 125, Zenklova 2, Praha 8-Libeň. Spolupráce se sochaři Antonínem Waigantem a Karlem Pavlíkem (SCHROLL 1911, obr. 19 b, 24).

Obr. 6. Praha 9-Vyšochany, čp. 265, Českomoravská 25. Stavitel Matěj Blecha, 1913–1914, zbořeno (foto autor, 80. léta 20. století).

nábřeží postavila firma Matěje Blechy roku 1911 administrativní a provozní budovy Vaňkova semenářství.¹³ Novější Blechovou a Králíčkovou sakrální stavbou je kubistická Betlémská kaple Českobratrské církve evangelické (1912–1913) ve vnitrobloku domů v Prokopově ulici.¹⁴ Kubistický byl též portál Všeobecné záložny v Sokolovské ulici (1912–1913, obr. 5).¹⁵ Ze staveb mimo Blechovu firmu lze uvést dům v Karmelitské 28 z let 1912–1913.¹⁶ V témž roce byl postaven řadový rodinný dům U Písecké brány,¹⁷ vila MUDr. Mrázka Na Libušince,¹⁸ dům MUDr. Daneše na Národní,¹⁹ nájemní domy v Kubelíkově a Lucemburské ulici.²⁰ František Stárek vystavěl v letech 1913–1914 podle Králíčкова projektu nárožní dům v Chodské ulici.²¹ V Českomoravské ulici postavila firma Matěje Blechy téhož roku budovu ubytovny firmy Brey s čistě kubistickou fasádou, jejímž projektantem mohl být architekt Emil Králíček (obr. 6).²²

Další data o Emilu Králíčkovi jsou uvedena v příštím pokračování této studie v kapitole, která je věnována Bohumilu Waigantovi.

František (Franz) Krásný (1865–1947)

Studoval na vídeňské Akademii u profesorů Karla von Hasenauera a Otto Wagnera. V Plzni na konci 19. století postavil řadu raně secesních domů, později byl architektem více než 150 sokoloven v Čechách a na Moravě. Roku 1898 se zúčastnil soutěže na moravskoslezskou pojišťovnu v Brně,²³ později v Praze vystavěl dům v Dittrichově 21 (1901, obr. 7).²⁴ Ve Vídni projektoval továrnu Weisser&Sohn, Wien²⁵ i vídeňskou pobočku České živnostenské banky v roce 1914.²⁶

Po válce navrhoval mj. budovu banky Slavia na Senovážném náměstí (1920–1921)²⁷ i druhou její budovu v Jeruzalémské ulici (1933–1935).²⁸ Na Újezdě rekonstruoval pro Československou obec sokolskou barokní Michnovský palác a doplnil ho významnou moderní dostavbou (1922–1926).²⁹

V Chodské ulici vystavěl Gustav Papež roku 1898 významný secesní nárožní dům (obr. 8).³⁰ Na Vinohradské třídě vybudoval Bruno Bauer z Vídne roku 1911 pro Hynka Fuchse objekty papírny.³¹ U obou těchto staveb s wagnerovskými prvky není na základě analogií Krásného tvůrčí účast vyloučena, podobně jako u atypického nárožního domu v Černomořské ulici³² nebo u banky na Senovážném náměstí čp. 980 (stavitel Rudolf Jonáš, 1923–1925)³³ a bubenečské sokolovny (asi 1925).³⁴

13 Čp. 861, Bubenské nábřeží 9, U Topíren 4, Praha 7-Holešovice.

14 Čp. 216, Prokopova 4, Praha 3-Žižkov.

15 Čp. 539, Sokolovská 31, Prvního pluku 18, Praha 8-Karlín.

16 Čp. 269, Praha 1-Malá Strana. Stavitel Josef Kořínek, spolupráce se sochařem Antonínem Odehnalem (LAUTERBACH 1914, 22–23).

17 Čp. 247, Na Baště sv. Ludmily 13, Praha 1-Hradčany, zde je pozornosti hodný mj. kubistický portál.

18 Čp. 50, Rašínovo nábřeží 26, Praha 2-Vyšehrad. Spolupráce se sochařem Antonínem Waigantem.

19 Čp. 340, Národní 21, Praha 1-Staré Město. Spolupráce se sochařem Antonínem Waigantem.

20 Čp. 1224, Kubelíkova 42, Čajkovského 19; čp. 1242, Lucemburská 21, Bořivojova 2, Praha 3-Žižkov. Původní podoba domu je nápadná pestrým barevným provedením fasády domu čp. 1242 (*sine* 1913).

21 Čp. 1705, Chodská 2, Praha 2-Vinohrady. Spolupráce se sochařem Antonínem Waigantem.

22 Čp. 265, Českomoravská 25, Praha 9-Vyšochany. Podle provedení plánů (bez typického Králíčкова šrafování okenních tabulek) nelze vyloučit ani Bohumila Waiganta. Tato významná stavba byla zcela bezohledně a zbytečně se souhlasem památkářů zbořena roku 1986.

23 Čp. 98, náměstí Svobody 4, Brno-město (Krásný 1899).

24 Čp. 1968, Dittrichova 21, Resslova 4, Praha 2-Nové Město. Dům radikálně přestavěl Jan Jarolím v roce 1932.

25 Wagen-Karosserie und Automobilfabrik AG, vorm. A. Weiser & Sohn, Wien 19, Muthgasse 36-38, Mooslackengasse [http://www.architektenlexikon.at/de/324.htm]. V databázi je vložení stavby do roku 1910. Fotografie původního stavu zveřejněna v *sine* 1912a.

26 Hlavní sídlo pražské Živnostenské banky bylo v Herrengasse 12, Wien, dle [http://de.wikipedia.org/wiki/Tschechen_in_Wien]. Do roku 1914 pražská Živnostenská banka založila další filiálky ve 14 vídeňských okresech. Franz Krasny vytvořil budovu hlavní vídeňské filiálky v letech 1914-1919 v secesních formách s ohlasy stylu Otto Wagnera dle [http://www.architektenlexikon.at/de/324.htm]. Dnes v budově sídlí Radisson Blu Style Hotel. Za laskavá sdělení k vídeňským realizacím Franze Krasneho děkuje redakce Mag. Anneliese Schallmeinerové, Kommission für Provenienzforschung des BMUK, p. A. Bundesdenkmalamt Wien.

27 Čp. 978, Senovážné náměstí 23, Praha 1-Nové Město.

28 Čp. 962, Jeruzalémská 3, Praha 1-Nové Město.

29 Čp. 450, Újezd 40, Všehrdova 16, Praha 1-Malá Strana.

30 Čp. 1009, Chodská 31, Slezská 50, Praha 2-Vinohrady.

31 Čp. 1630, Vinohradská 190, čp. 2405, Vinohradská 188, 190, Votická 8, Praha 2-Vinohrady.

32 Čp. 645, Černomořská 6, Praha 10-Vršovice. Stavitel Václav Vápenka, 1914. Půdorys publikoval Jan Vodňánek (1917, 46), jako autor plánu je uveden Krásný.

33 Senovážné náměstí 22, Praha 1-Nové Město.

34 Čp. 630, Nad Královskou oborou 49, Korunovační 29, Praha 7-Bubeneč.

Obr. 7. Praha 2-Nové Město, čp. 1968, Dříchova 21, Resslova 4. František Krásný, 1901, přestavěno 1932 (SA P2, repro autor, 2013).

Obr. 8. Praha 2-Vinohrady, čp. 1009, Chodská 31. Stavitel Gustav Papež, pravděpodobný architekt František Krásný, 1898 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 9. Praha 8-Libeň, čp. 888 a 889, Palmovka 3 a 5. Ladislav Kuřák, 1908–1910 (foto P. Havlík, 2013).

Ladislav Kuřák

Životopisné údaje nejsou známy a není také zcela jasné, zda byl skutečným autorem všech jemu připisovaných staveb. Už v letech 1908–1910 patrně projektoval dva velmi zajímavé domy s vysokými mansardovými střechami v ulici Palmovka (obr. 9),³⁵ jejichž fasády zdánlivě předjímají architekturu českého kubismu.³⁶ Později v téže ulici navrhoval další činžovní dům ve stylu geometrické secese (1911–1912).³⁷ Ve stejné době vznikl podle jeho návrhu i řadový rodinný dům Na Baště sv. Ludmily 5.³⁸

Z pozdější doby známe už jen jím přestavěný dům ve Vratislavově ulici (1933–1934),³⁹ a činžovní a obchodní dům Elektra v Opletalově ulici (1938–1939).⁴⁰ Na základě analogií nelze vyloučit, že Kuřák mohl projektovat i řadový nájemní dům v ulici Novákových v Libni (asi 1910)⁴¹ a továrnu v Kloboučnické ulici 13 (stavitel Karel Hannauer 1913–1914)⁴², v úvahu připadá i nuselská brusírna skla Kopista a Dubský (stavitel A. Fric, 1912–1913).⁴³

Rudolf Kříženecký (1861–1939)

Studoval na Technice u Josefa Schulze, potom pracoval v jeho kanceláři, stal se jeho asistentem, později profesorem české Techniky. Byl to konzervativní architekt, prakticky tvořil jen v neobarokním slohu, a nepříliš oblíbený pedagog. K jeho prvním pražským realizacím patří asanační, neobarokní Schierův dům na adrese Pařížská 5 (stavitel Otto Materna, 1896–1897).⁴⁴ Ve stejné lokalitě uskutečnil nepříliš zdařilou repliku zbořeného barokního konventu benediktinského kláštera (1902–1903).⁴⁵ Na Výstavišti u Královské obory projektoval pro výstavu OŽK 1908 rozsáhlou strojovnu.⁴⁶

K významnějším stavbám Kříženeckého patří bezesporu podolské sanatorium (1910–1913).⁴⁷ Dvě neobarokní vily profesora Josefa Velflíka ve Valdštejnské ulici z roku 1915 navrhoval

35 Čp. 888, Palmovka 3; čp. 889, Palmovka 5, Praha 8-Libeň.

36 SCHROLL 1911, tabulka 35a.

37 Čp. 522, Palmovka 7, Praha 8-Libeň.

38 Čp. 251, Praha 6-Hradčany.

39 Čp. 33, Vratislavova 2, Praha 2-Vyšehrad.

40 Čp. 1013, Opletalova 59, Hybernská 34, Praha 1-Nové Město. Možná dům pouze stavěl, budova svým pojetím velmi připomíná palác ve Vinohradské 6, čp. 343 na Vinohradech (1937–1939), jehož plány podepsali Vlastimil Brožek a Karel Polívka.

41 Čp. 856, Novákových 23, Praha 8-Libeň. Plány chybí.

42 Čp. 1425, Kloboučnická 13, Praha 4-Nusle. Nástavba 2. podlaží je z roku 1922.

43 Čp. 603, Vlastislavova 11, Praha 4-Nusle.

44 Čp. 934, Pařížská 5, Praha 1-Staré Město. Spolupráce se sochaři Vilémem Amortem, Jindřichem Říhou ad.

45 Čp. 24, Nám. Franze Kafky 3, Maiselova 2, Praha 1-Staré Město.

46 Není bez zajímavosti, že hmota objektu (bez detailů) zůstala zachována i při pozdějších přestavbách na kino a sportovní halu.

47 Čp. 157, U Podolského sanatoria 4,5, Podolské nábřeží 36, Praha 4-Podolí. Komplex pavilonů je provozně dobře vyřešen ve vazbě na ústřední budovu sanatoria.

velmi pravděpodobně také Rudolf Kříženecký.⁴⁸ Častěji se u něj objevuje sochařská reliéfní výzdoba „konstruktivních“ prvků fasády. Po válce řešil nástavbu úřední budovy ve Zborovské ulici (1927).⁴⁹

Ze starších realizací, které nepodepsal, nelze jako jeho možné práce vyloučit jeho vlastní činžovní dům na Vinohradské třídě 91 na území bývalé Kanálky (1904),⁵⁰ ani budovu Vychovatelny v Zenklově ulici (1905–1907).⁵¹

Jan Melka (1892–?)

Absolvent Státní průmyslové školy, později pracoval u firmy podnikatele Jaroslava Benedikta, který vydával za vlastní dílo hotel Imperial (1913–1914)⁵² s fasádou z umělého kamene, kubizujícími hlavičkami a dalšími prvky (např. diamantováním). Na něm spolupracovali sochaři profesor

Jan Beneš, který vytvořil keramickou výzdobu interiérů v babylonsko-asyrském stylu, plastiky karyatid vytvořil Josef Drahoňovský. Druhou stavbou, u níž se jako architekt uvádí Benedikt, byl Parlament na Václavském náměstí (1913–1915, obr. 10)⁵³ s betonovými sloupky uvnitř dvou podlaží. Melkovo autorství lze vyvodit z polemiky ve Stavitelských listech. Z Benediktových, a zřejmě i Melkových staveb, se architektura českého kubismu nejvíc přiblížil řadový dům v Krakovské ulici (1913–1915, obr. 11).⁵⁴

Obr. 10. Praha 1-Nové Město, čp. 804, Václavské náměstí 56. Jan Melka, Jaroslav Benedikt, 1913–1915, zbořeno (SA P1, repro autor, 2013).

Obr. 11. Praha 1-Nové Město, čp. 1256, Krakovská 24. Jan Melka, Jaroslav Benedikt, 1914–1915 (foto P. Havlík, 2013).

Konstantin Mráček (1859–1931)

Po absolvování pražské Techniky studoval v Paříži. Je paradoxně znám především jako tvůrce poněkud kontroverzního objektu Bellevue na Smetanově nábřeží.⁵⁵ Dále navrhoval domy v ulici Karoliny Světlé⁵⁶ a Šosovní dům v Křížovnické ulici.⁵⁷ Už dříve podepsal plány nárožního domu na Uhelném trhu (stavitelé Josef Šebek, František Schlaffer 1890–1891),⁵⁸ dále činžovních domů v Petřské 29 (1894–95)⁵⁹ a Na Poříčí 8 (1895).⁶⁰

Na Mráčkových stavbách se často objevují ostře řezané bosáže, klenáky ve špaletách či špalety přerušované třemi kolmými pásky, motiv kotvy ve zdívu, věnce, barokizující (slepá) balustráda. Častěji se vyskytuje i fasáda nebo její část v „režném“ provedení, či spíše s keramickým obkladem cihlové barvy.

48 Čp. 152, Valdštejnská 6, čp. 151, Valdštejnská 6a, Staré zámecké schody 3, Praha 1-Malá Strana.

49 Čp. 81, Zborovská 9, 11, V Botanice 1, Matoušova 2, Praha 5-Smíchov. Původní plány signoval Dr. Josef Piskač, 1905–1907.

50 Čp. 32, Vinohradská 91, Praha 2-Vinohrady. Stavitel J. Jerie, podepsal rovněž J. Vondrák.

51 Čp. 830, Zenklova 169, Praha 8-Libeň. Podpisy Jana Kříženeckého (architekta bratra filmaře), ing. Machytky z městského stavebního úřadu, odboru 1.

52 Čp. 1072, Na Poříčí 15, Praha 1-Nové Město.

53 Čp. 804, Václavské náměstí 56, Praha 1-Nové Město. Dům byl zničen v roce 1945.

54 Čp. 1256, Krakovská 24, Praha 1-Nové Město.

55 Čp. 330, 329, Smetanovo nábřeží 16, 18, Praha 1-Staré Město.

56 Čp. 328, Karoliny Světlé 35, Praha 1-Staré Město, 1895–97.

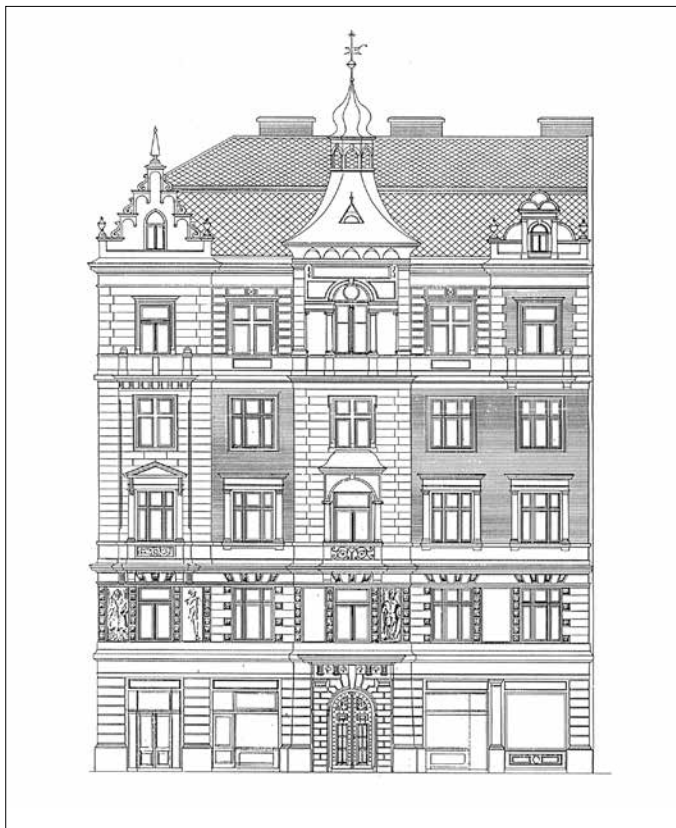
57 Čp. 87, Křížovnická 4, Praha 1-Staré Město, 1896.

58 Čp. 423, Uhelný trh 2, Skořepka 9, Praha 1-Staré Město.

59 Čp. 1168, Petřská 29, Praha 1-Nové Město.

60 Čp. 1039, Na Poříčí 8, Praha 1-Nové Město. Zde dopracoval plány stavitele Václava Romováčka.

Stavitel Čeněk Gregor signoval plány kliniky Na Bojišti 1 (1891–1892)⁶¹ i trojice domů ve stavebním slohu jindřichohradecké neorenesance na Jiráskově náměstí a v Dittrichově ulici,⁶² které vystavěl František Schlaffer v roce 1892. Rudolf Tereba, c. k. dvorní stavitel, podepsal plány domů U Sedlerů na Karlově náměstí (1894)⁶³ i domu U Prasátků v Trojické (1897),⁶⁴ původně i v Jindřišské 38 (1887–1888).⁶⁵ U právě zmíněných novoměstských staveb není na základě stylových prvků Mráčkova účast na projektech vyloučena, stejně jako na adaptaci mlýna na Karlovy lázně na Smetanově nábřeží,⁶⁶ ani u nárožního činžovního domu v Liliové a Náprstkově (stavitel Jan K. Knauer, 1895).⁶⁷ Ob-

Obr. 12. Praha 2-Nové Město, čp. 415, Vyšehradská 9. Stavitel Otakar Václavík, pravděpodobný architekt Konstantin Mráček, 1906 (SA P2, repro autor, 2013).

dobně lze hodnotit i vilu Lalotta v ulici V Lučinách (1896).⁶⁸ Václav Romováček postavil roku 1896 v Dobrovského ulici řadový činžovní dům s maskarony čertů na fasádě,⁶⁹ která svým tvaroslovím velmi připomíná Bellevue a může být též Mráčkovým dílem, stejně jako dům v Mánesově 34⁷⁰ nebo Štupartské 4 (asi 1899).⁷¹

Rovněž někdejší dětská nemocnice, kterou tvořilo šest pavilonových budov na konci Sokolské ulice (stavitel Karel Stark, 1898–1900),⁷² nevylučuje možnost Mráčkova spoluautorství. V letech 1903–1904 vznikl na Újezdě řadový dům,⁷³ jehož plány signoval mistr zednický Jan Petránek, a u něhož také není jako autor fasády vyloučen Mráček. Otakar Václavík postavil roku 1906 ve Vyšehradské ulici nárožní dům U Pěti králů (obr. 12)⁷⁴ ve spolupráci s malířem Ladislavem Novákem. Stejně i pro činžovní dům v Gorazdově 6 (1906),⁷⁵ a pro továrnu v ulici Komunardů (1910),⁷⁶ platí stejná úvaha.

61 Čp. 1771, Na Bojišti 1, Ke Karlovu 18, Praha 2-Nové Město. Secesní prvky v interiéru pocházejí pravděpodobně až z doby rozšíření budovy (1908).

62 Čp. 1775, Jiráskovo nám. 4, Resslova 1; čp. 1772, Jiráskovo náměstí 3, Náplavní 2; čp. 1773 Dittrichova 25, Náplavní 4, Praha 2-Nové Město.

63 Čp. 288, Karlovo nám. 17, Praha 2-Nové Město.

64 Čp. 397 Trojická 18, Praha 2-Nové Město.

65 Čp. 878, Jindřišská 38, Praha 1-Nové Město. Nárožní dům byl už více než dvakrát přestavován, přesto si částečně zachoval svůj charakter.

66 Čp. 198, Smetanovo nábřeží 39, Praha 1-Staré Město, z roku 1879, datum přestavby neznámé.

67 Čp. 216, Liliová 1, Náprstkova 11, Praha 1-Staré Město.

68 Čp. 67, V Lučinách 9, Praha 4-Hodkovičky. Plány chybí.

69 Čp. 717, Dobrovského 24, Praha 7-Holešovice.

70 Čp. 1066, Mánesova 34, Blanická 23, Praha 2-Vinohrady.

71 Čp. 599, Štupartská 4, Celetná 9, Praha 1-Staré Město.

72 Čp. 1962, Sokolská ul. č. 2, Praha 2-Nové Město; zbořeno před výstavbou Nuselského mostu.

73 Čp. 400, Újezd 37, Praha 1-Malá Strana.

74 Čp. 415, Vyšehradská 9, Na Hrobci 9, Praha 2-Nové Město.

75 Čp. 1972, Gorazdova 6, Praha 2-Nové Město. Stavitel Ferdinand Šamonil; spolupráce sochař Celda Klouček a jeho škola (Klouček 1906, neustránkováno).

76 Čp. 1051, 1050, Komunardů 9, 11, Praha 7-Holešovice; stavitel František Hodek.

Obr. 13. Praha 6-Dejvice, čp. 346, Kafkova 14. František Neterda, 1914 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 14. Praha 1-Staré Město, čp. 115, U Staré školy 2, Věžeňská 3. Stavitel Josef Dneboský, pravděpodobný architekt František Neterda, 1912 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 15. Praha 2-Vinohrady, čp. 1204, Římská 37, Anny Letenské 1. Rudolf Němec, 1903, (foto P. Havlík, 2013).

František Neterda (životopisná data nedohledána)

Životopisné údaje zcela chybí, Pavel Vlček (2004, 445–446) uvádí, že šlo o architekta působícího v Drážďanech a v Neveklově. Zmiňuje soutěžní projekty i to, že roku 1911 zvítězil v soutěži na školu v Červeném Kostelci. Jeho doložené činžovní domy jsou v Jaselské 27 (stavitel Josef Dneboský, 1913–1914),⁷⁷ a Kafkově 14 (1914, obr. 13),⁷⁸ u nichž se v členění fasád projevují drobné prvky geometrické secese, hlavně malé kružnice a čtverce. Později, na počátku 30. let 20. století, staví ještě dva neoklasicistní nájemní domy na Velvarské ulici v Dejvicích.⁷⁹

Stavatel Dneboský, jehož podpis spolu s Aloisem Zimou nacházíme též na projektové dokumentaci divadla Na Fidlovačce (1921),⁸⁰ postavil v secesním období domy v ulicích Bubenečská (1911–13)⁸¹ a U Staré školy (1912, obr. 14).⁸² I u těchto dvou uvedených činžovních domů lze, vzhledem k pojednání jejich fasád, předpokládat Neterdovo autorství. Také u dejvických staveb Václava Syrového s jednoduchými umělokamennými fasádami je možné uvažovat o Neterdově účasti.⁸³ Rovněž nelze vyloučit poválečné stavby Otakara Buriana v Nuselské 76 a řada domů v Jaurisově 3–7 (všechny 1925–1928),⁸⁴ a dvě Burianovy adaptace v Koněvově 33 a Lipanské 9 (přestavby 1929).⁸⁵ Dále lze vzít v úvahu i některé stavby Ferdinanda Hrušky v Bubenci (1926).⁸⁶

Rudolf Němec (životopisná data nedohledána)

Po studiích na Uměleckoprůmyslové škole (u Friedricha Ohmanna) vyučoval na zámečnické odborné škole. Roku 1899 uskutečnil s Ohmannem rekonstrukci barokního kostela v Přeštici a 1902 získal 2. místo v soutěži na urbanistické řešení náměstí Míru. Až na výjimky při spolupráci s Bedřichem Bendelmayerem, jako v Hradci Králové, nebo v Kamenické 2 (1899–1900)⁸⁷ je jeho vlastní tvorba výhradně neobarokní.

V Praze projektoval dům Na Studenci, Mikulandská 8 (stavitel Gustav Pač, 1903–1904),⁸⁸ dále nárožní dům v Římské 37 (1903, obr. 15).⁸⁹ Pro Němcovu tvorbu bývají charakteristické drobně posekané plošky, barokně zalomená římsa sdružující okna, dělené frontony, medailony, kartuše, náboženské motivy (ikony, Madona, světec). Domy jsou většinou bez věží, ale s dynamicky lámanými křivkami štítů složených ze segmentů. Dále Němec

77 Čp. 340, Jaselská 27, Praha 6-Dejvice.

78 Čp. 346, Kafkova 14, Praha 6-Dejvice.

79 Čp. 1622, Velvarská 53, Proboštská 8, čp. 1698, Velvarská 31, Jírova 4, Praha 6-Dejvice.

80 Čp. 625, Křesomyslova 4, Praha 4-Nusle.

81 Čp. 354, Bubenečská 37, Praha 6-Bubeneč.

82 Čp. 115, U Staré školy 2, Věžeňská 3, Praha 1-Staré Město.

83 Především je to dům U Brusky, čp. 317, Dejvická 8, Praha 6-Dejvice z roku 1912.

84 Čp. 513, Nuselská 76; čp. 514–516, Jaurisova 3–7, Praha 4-Michle.

85 Čp. 212, Koněvova 33, Čp. 405, Lipanská 9, Praha 3-Žižkov.

86 Např. čp. 163, Hradec Králové, V Kopečku 19.

87 Čp. 755, 756, 758, 778, 779, Na Hutích, Národní obrany, Kyjevská, Praha 6-Bubeneč.

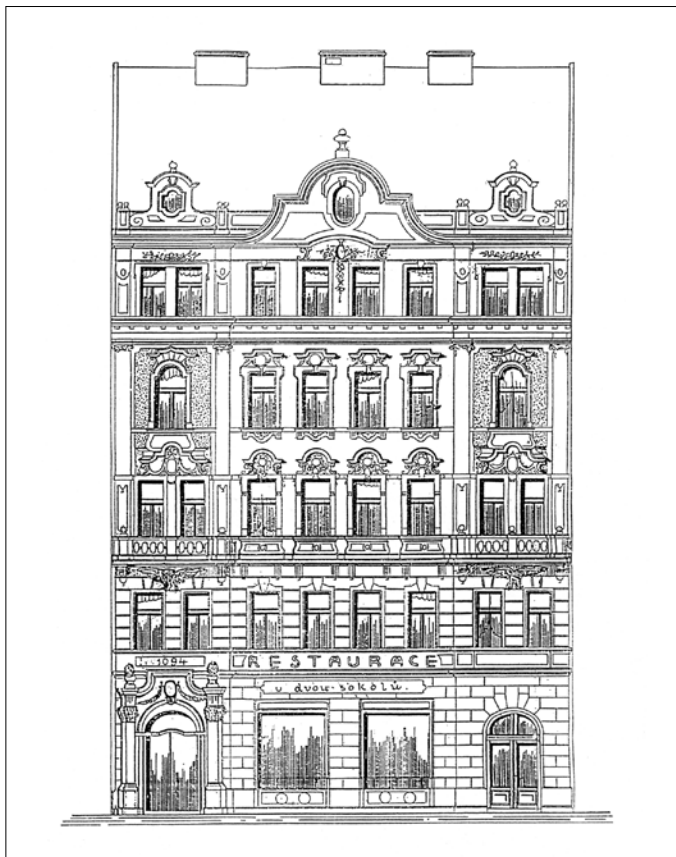
88 Čp. 675, Kamenická 2, Praha 7-Holešovice.

89 Čp. 122, Mikulandská 8, Praha 2-Nové Město, s obrácenými frontony.

89 Čp. 1204, Římská 37, Anny Letenské, Praha 2-Vinohrady.

používá zavěšené festony (girlandy), často v plastickém provedení.

Stavitel Gustav Papež vybudoval nárožní dům U Půjčovny 9,⁹⁰ Viktor Beneš v letech 1898–1900 postavil knihosklad v Ostrovní 30.⁹¹ Dále Papež vystavěl činžovní dům v Ostrovní 25 (1901),⁹² a Beneš zbudoval v Konviktské ulici tiskárnu a knihosklad (1901)⁹³ a roku 1904 dům U Červeného orla v Havelské ulici.⁹⁴ U všech těchto zmíněných staveb není jako architekt nebo spolupracovník vyloučen Rudolf Němec. Z roku 1900 pochází nárožní dům ve Šmeralově ulici,⁹⁵ roku 1901 byl v Klimentské vystavěn významný Špačkův dům a současně i budova pro poštovské koňstvo,⁹⁶ dále vznikl nájemní dům v Kamenické 4 (stav. Antonín Žižka, 1903),⁹⁷ nárožní stavby v Šaldově ulici (asi 1904),⁹⁸ Dientzenhoferových sadech (asi 1905)⁹⁹ a řadový dům na Strossmayerově náměstí (asi 1907–1908).¹⁰⁰ Josef Veselý přestavěl v roce 1911 palác Hrzánů z Harrasova v Celetné ulici.¹⁰¹ Ani u právě uvedených objektů není vyloučena Němcova tvůrčí účast. V ulici Na Florenci 29¹⁰² a v oblasti staroměstské asanace nacházíme spíše jednotlivé domy uvedených charakteristik v ulicích Dušní, Dlouhé, Věžeňské (obr. 16) a Rámové. Lze mezi nimi uvést i domy U Zlatého hroznu Na Perštýně 15 (1901–1902; jako autor se uvádí V. Pasovský),¹⁰³ či U Modrého hroznu v Havířské 1 (stavitel F. Schlaffer 1899–1901).¹⁰⁴ Němcův neobarokní projev je velmi typický, téměř nezaměnitelný a liší se třeba od stylu Aloise Dlabače. Ve stejném či obdobném neobarokním duchu jako R. Němec tvořil i Bedřich Fleischinger (1859–1907), jehož balkonová zábradlí jsou více geometricky členěná než u Rudolfa Němce. Jeho známé stavby jsou v ulicích Navrátilově 8 (1896)¹⁰⁵ a Josefské 4 (1907–1908),¹⁰⁶ vedle kláštera bosých karmelitek. Nelze vyloučit, že i úprava fasády církevního objektu na starším jádru ve Šporkově ulici může patřit k jeho pracím.¹⁰⁷

Obr. 16. Praha 1-Staré Město, čp. 913, Věžeňská 8. Stavitel Alois Stárek, architekt pravděpodobně Rudolf Němec, 1904 (SA P1, repro autor, 2013).

90 Čp. 1274, U Půjčovny 9, Jeruzalémská 6, Praha 1-Nové Město; pravděpodobná spolupráce architekt Alois Dryák (sine 1896).

91 Čp. 126, Ostrovní 30, Praha 1-Nové Město.

92 Čp. 2025, Ostrovní 25, Praha 1-Nové Město.

93 Čp. 294, 292, Konviktská 20, 22, Praha 1-Staré Město.

94 Čp. 517, Havelská 16, Praha 1-Staré Město.

95 Čp. 178, Šmeralova 1, Letenské náměstí, Praha 7-Bubeneč.

96 Čp. 1216, Klimentská 46, Praha 1-Nové Město. Spolupráce s Adolfem Liebscherem. Objekty byly zbořeny v 90. letech 20. století i přes protest památkové péče.

97 Čp. 676, Kamenická 4, Praha 7-Holešovice.

98 Čp. 431, Šaldova 22, Praha 8-Karlín.

99 Čp. 1115, Dientzenhoferovy sady 4, Janáčkovo nábřeží 15, Praha 5-Smíchov.

100 Čp. 966, Strossmayerovo náměstí 11, Praha 7-Holešovice.

101 Čp. 558, Celetná 12, Praha 1-Staré Město.

102 Čp. 1412, Na Florenci 29, Praha 1-Nové Město.

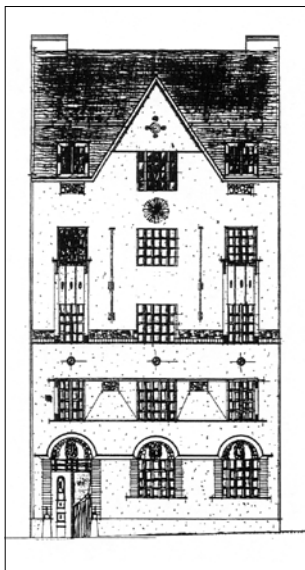
103 Čp. 349, Na Perštýně 15, Praha 1-Staré Město.

104 Čp. 580, Havířská 1, Ovocný trh 2, Praha 1-Staré Město.

105 Čp. 1956, 664, Navrátilova 8, 10, Praha 1-Nové Město.

106 Čp. 43a, Josefská 4, Praha 1-Malá Strana.

107 Čp. 321, Šporkova 12, Praha 1-Malá Strana, Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského, adaptace asi 1905.

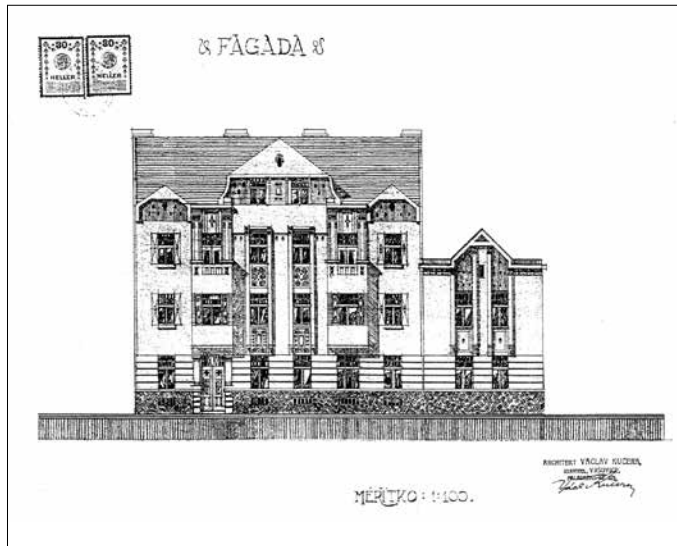

Obr. 17. Praha 10-Vršovice, čp. 115, Holandská 18. František Novotný, 1911 (SA P10, repro autor, 2013).

Obr. 18. Praha 4-Nusle, čp. 543, Křesomyslova 13. Stavitel Václav Kučera, architekt pravděpodobně František Novotný, 1910 (SA P4, repro autor 2013).

František Novotný (1886–1917)

Byl absolventem Státní průmyslové školy, roku 1910 navrhoval a pak publikoval bubenečskou vilu pro ing. Köhlera.¹⁰⁸ V Holandské ulici postavil roku 1911 řadový dům ve stylu moderny (stavitel Václav Kučera, 1911, obr. 17).¹⁰⁹ Nejznámějším dílem Františka Novotného je však nárožní dům v Bílkově ulici (1911–1912) ve stylu moderny s klasicizující fasádou.¹¹⁰ Ještě více se klasicistnímu pojetí blíží fasáda Novotného domu v Janovského ulici (1914).¹¹¹ Na některých Novotného fasádách se objevují maskarony, bájná zvířata (gryfy), diagonály v zábradlích i kosočtverce v horním dílu oken.

Václav Kučera postavil roku 1910 objekt v Křesomyslově ulici (obr. 18)¹¹² a dále dům v Holečkově ulici s motivy Veraikonu (1911).¹¹³ U žádného z obou domů není vyloučena Novotného spolupráce. Také nájemní dům v Polské (okolo 1914, obr. 19)¹¹⁴ naznačuje řešením fasády možnou účast architekta Františka Novotného, obdobně jako hotel Bruska v Eliášově ulici (stavitel Václav Mašita, 1908).¹¹⁵

Obr. 19. Praha 2-Vinohrady, čp. 1716, Polská 54. Architekt patrně F. Novotný, 1914 (foto P. Havlík, 2013).

Otakar Novotný (1880–1959)

Studoval v letech 1900–1903 na Uměleckoprůmyslové škole u Jana Kotěry, do roku 1904 pracoval v jeho ateliéru, v letech 1929–1954 byl profesorem Uměleckoprůmyslové školy. Člen a později předseda SVU Mánes, zakládající člen Svazu čs. díla a dalších spolků. Od secese, radikální moderny a kubistické epizody dospěl přes puristické období k funkcionalismu. Jeho známé mimopražské realizace jsou sokolovny v Holicích a Rakovníku, vily v Benešově, Rakovníku a Holicích.

Na území hl. m. Prahy navrhoval tyto stavby: vilu dr. Žižky v Újezdu nad Lesy (1904),¹¹⁶ bubenečskou vilu v Pětidomí 2 (1905),¹¹⁷ vilu Jana Otty na Zbraslavi (1908–1909),¹¹⁸ Štencův dům v Salvátorské ulici (1909–1911)¹¹⁹ a vyšehradskou Sequensovu vilu v ulici Libušina (1912, stav. František Troníček).¹²⁰ Roku 1914 navrhoval úpravu expozice Svazu čs. díla na výstavě Werkbund v Kolíně nad Rýnem. Těsně po válce byly podle jeho projektu vystavěny učitelské domy v ulici Elišky Krásnohorské (1919–1921, obr. 20)¹²¹ a dům s rondokubistickou fasádou v Kamenické 35 (1923–1924).¹²²

V Mickiewiczově ulici postavil Antonín Hulán v letech 1910–1911 vilu z režného zdiva pro sochaře Františka Bílka. Její sochařská koncepce je nepochybně Bílkovým vlastním dílem (1923–1924,

108 Čp. 288, U Vorlíků 15, Praha 6-Bubeneč (NOVOTNÝ 1911, *sine* 1911) Vila na poměrně stísněném půdorysu byla realizována podle Novotného dispozice; řešení definitivních fasád (s dřevěnými prvky) však bylo pozměněno.

109 Čp. 115, Holandská 18, Praha 10-Vršovice.

110 Čp. 6, Bílkova 8, Praha 1-Josefov. Stavěl František Sýkora, půdorysné dispozice navrhl ing. Josef Chlá (GRUND 1913).

111 Čp. 986, Janovského 17, Praha 7-Holešovice.

112 Čp. 543, Křesomyslova 13, Praha 4-Nusle. Fasáda s ustupujícími konzolkami.

113 Čp. 370, Holečkova 51, Praha 5-Smíchov.

114 Čp. 1716, Polská 54, Praha 2-Vinohrady. Plány nejsou k dispozici.

115 Čp. 253, Eliášova 2, Dejvická 20, Praha 6-Dejvice.

116 Čp. 59, Starokolínská, Praha 9-Újezd n. Lesy.

117 Čp. 247, Pětidomí 2, Praha 6-Bubeneč. Fotografie původního stavu viz *sine* 1906.

118 Čp. 135, Žitavského, Praha 5-Zbraslav.

119 Čp. 931, 1092, Salvátorská 8,10, Praha 1-Staré Město.

120 Čp. 48, Libušina 5, Praha 2-Vyšehrad. Značně vyložená, členěná římsa.

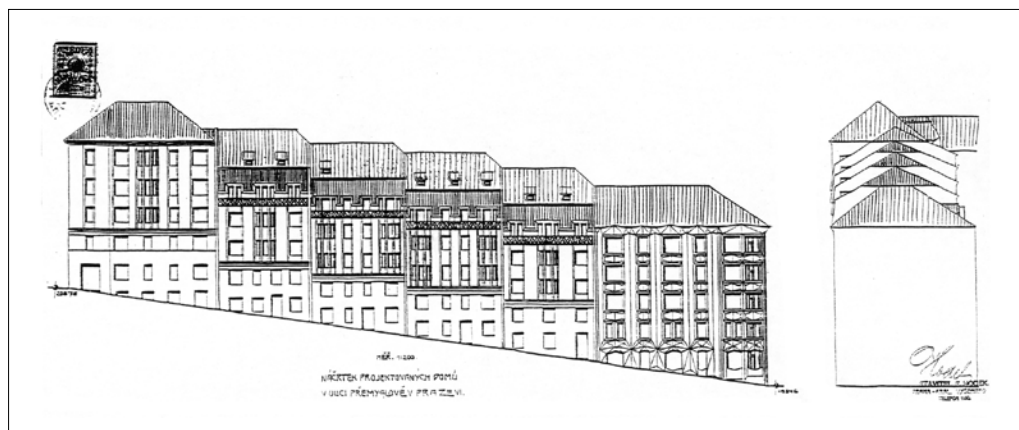
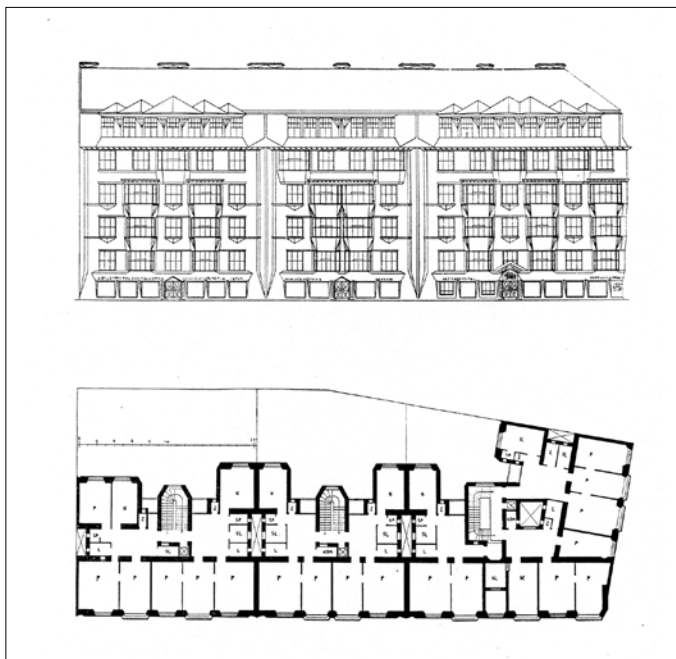
121 Čp. 123, 1021, 1037, Elišky Krásnohorské 10–14, Praha 1-Staré Město. Svůj tehdejší vztah k architektuře českého kubismu ozřejmuje Novotný v publikaci Jan Kotěra a jeho doba. Nárys a půdorys učitelských domů in *sine* 1920–1922.

122 Čp. 811, Kamenická 35, Praha 7-Holešovice.

obr. 21).¹²³ Nicméně z řešení detailů fasády, včetně členění říms, které velmi připomínají vyše-hradskou Sequensovu vilu, nelze vyloučit, že na projektu této významné stavby mohl spolupracovat též architekt Otakar Novotný.

Nápadnou podobu v uspořádání arkýřů s pozdějšími učitelskými domy lze shledat u nárožního domu stavitele Františka Hodka ve Vratislavově ulici (1912–1914, obr. 22).¹²⁴ Stavba má na nároží v přízemí diamantování (jehlance), výškové členění oken v poměru přibližně 3 : 4 a tříosý polygonální arkýř. Jehlancové prvky jsou spíše konvexní než konkávní (obr. 23).

Podobné vlastnosti je možné najít u nárožního domu v Podolské 33 (1912, obr. 24)¹²⁵ i u řadového činžovního domu v ulici Elišky Krásnohorské.¹²⁶ Plány obou podepsali Ing. Josef Čácha a František Troniček v roce 1912. Konečně lze k těmto stavbám, u nichž nelze vyloučit autorství či spolupráci Otakara Novotného, připojit i dvojďum v Gorazdově ulici (1912–1913, obr. 25),¹²⁷ jehož plány signovala technická kancelář Josefa Doležala.

Obr. 20. Praha 1-Staré Město, čp. 123, 1021, 1037, 1037 učitelské domy, Elišky Krásnohorské 10–14. Otakar Novotný, 1919–1921, plán fasády a půdorys (repro dle *sine* 1920–1922, digitalizace Stanislava Babušková 2013).

Obr. 21. Praha 6-Hradčany, čp. 233 Bílkova vila, Mickiewiczova 1. Stavitel Antonín Hulán, architekt pravděpodobně Otakar Novotný, 1910–1911 (foto P. Havlík, 2013). ◀

Obr. 22. Praha 2-Vyšehrad, čp. 5, Vratislavova 29. Stavitel František Hodek, architekt pravděpodobně Otakar Novotný 1912–1914 (foto P. Havlík, 2013). ▲

Obr. 23. Praha 2-Vyšehrad, výškové řešení Neklanovy ulice zpracované pro Františka Hodka. 1912 (Sa P2, repro autor 2013). ◀

123 Čp. 233, Mickiewiczova 1, Praha 1-Hradčany (MUTHESIUS 1912, 18–21; *sine* 1912b).

124 Čp. 5, Vratislavova 29, Praha 2-Vyšehrad. Součástí archivní dokumentace domu čp. 5 na stavebním úřadě Prahy 2 je i kvalitní výškové řešení Neklanovy ulice zpracované pro Hodka (dnes částečně porušené nástavbami).

125 Čp. 158, Podolská 33, Praha 4-Podolí.

126 Čp. 11, Elišky Krásnohorské 4, Praha 1-Josefov.

127 Čp. 335, 334, Gorazdova 14, 16, Praha 2-Nové Město, (výškové členění oken však 1:1).

Obr. 24. Praha 4-Podolí, čp. 158, Podolská 33. Josef Čácha a František Troníček, architekti pravděpodobně Otakar Novotný 1912 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 25. Praha 2-Nové Město, čp. 335, Gorazdova 14. Stavitel Josef Doležal, architekt pravděpodobně Otakar Novotný, 1912–1913 (foto P. Havlík, 2013).

Friedrich Ohmann (1858–1927)

Absolvent vídeňské akademie, kde se stal později profesorem. V 90. letech 19. století působil v Praze jako profesor Uměleckoprůmyslové školy, propagoval pražské baroko. Později se stal představitelem secese (palác Corso) i eklektismu. Byl též autorem řady významných vídeňských staveb. V letech 1890–1991 uskutečnil v Praze přestavbu Valterova paláce.¹²⁹ Z roku 1890 je také jeho fasáda domu U Zlatého kříže v Havelské ulici (obr. 26),¹³⁰ dům U Tří bílých beránek z roku 1892

Obr. 26. Praha 1-Staré Město, čp. 522 (U Zlatého kříže), Havelská 6, Friedrich Ohmann, 1890 (foto P. Havlík, 2013).

V letenské části Holešovic vybudovalo družstvo Domovina v letech 1919–1921 čtyři domy ve stylu rondokubismu,¹²⁸ plány signovali stav. Karel Beran a Ing. Josef Čácha. Řešení jejich fasád se zdůrazněnou kordonovou římsou nad parterem nevyklučuje, že i tyto návrhy mohly pocházet od Otakara Novotného.

se nachází na 28. října.¹³¹ Na Václavském náměstí vznikla v letech 1895–1896 rozsáhlá eklektická budova Assicurazione Generali.¹³² V Křižkově ulici uskutečnil adaptaci starší stavby pro Varieté (1896–1898).¹³³ Ve stylu romantizujícího historismu byl vystavěn Štorchův dům na Staroměstském náměstí (1896–1897)¹³⁴ a hloubkový dům U České orlice na Ovocném trhu (stavitel Quido Bělský 1897).¹³⁵ První secesní budova v Praze, kavárna Corso, byla postavena v ulici Na Příkopě (1897–1898).¹³⁶ Roku 1898 navrhoval též vilu ve Strančicích (Praha-východ).¹³⁷ V Hybernské ulici vystavěl Quido Bělský hotel Central (pozdější Komorní divadlo, 1899–1900),¹³⁸ na

128 Čp. 1171, 1172, Veverkova 31,33 a čp. 1164, 1165, Františka Křížka, Praha 7-Holešovice.

129 Čp. 140, Voršilská 12, Praha 1-Nové Město. Spolupráce sochaři Jan Kastner, Celda Klouček (OHMANN 1896). U této stavby je patrná snaha architekta o optické vyrovnání snížené nivelety stavby.

130 Čp. 522, Havelská 6, Praha 1-Staré Město. Zatímco tento dům je bez sochařské výzdoby na fasádě, sousední dům stejné dispozice má na fasádě vázy a na atice obměňuje segmentové a hrotité frontony.

131 Čp. 376, 28. října 11, Praha 1-Staré Město.

132 Čp. 832, Václavské náměstí 17, Praha 1-Nové Město. Jako spolupracovník se často uvádí Osvald Polívka, který ale dokončil budovu prakticky sám bez Ohmanna, jenž tehdy působil mimo Prahu. Spolupracoval se sochaři Stanislavem Suchardou, Bohuslavem Schnirchem a Čeňkem Vosmíkem.

133 Čp. 283, Křižkova 10, Praha 8-Karlín, dnes Hudební divadlo v Karlíně.

134 Čp. 552, Staroměstské nám. 16, Praha 1-Staré Město. Spolupráce Jan Kastner, malíři Mikoláš Aleš, Felix Jenewein.

135 Čp. 567, Ovocný trh 15, Celetná 30, Praha 1-Staré Město. Spolupráce se sochařem Janem Kastnerem.

136 Čp. 990, Na Příkopě, Praha 1-Staré Město; spolupráce sochaři Celdou Kloučkem, Metodějem Kocourkem, malíři Arnoštem Hofbauerem a Viktorem Olívou (OHMANN 1898, MÁDL 1900, 183–184). Budova zbořena ve 30. letech 20. století.

137 Jedná se o bývalou vilu známého staroměstského lékárníka Schnöblinga čp. 175, ulice Hrdinů, Strančice, dnes přestavěno.

138 Čp. 1001, Hybernská 10. Spolupráce se sochaři Ladislavem Šalounem, Janem Benešem, Františkem Kraumanem, Eduardem Piccardtem, Bedřichem Šimonovským (*sine* 1898, *sine* 1899, *sine* 1902, BENDELMAYER/DRYÁK 1902).

němž se kromě Ohmanna též významně podíleli jeho žáci Bedřich Bendelmayer a Alois Dryák. Po několikaleté přestávce, kdy Ohmann nebyl v Praze, vznikla jeho poslední pražská práce, kontroverzní a paradoxně neobarokní Kramářova vila (1908–1911).¹³⁹

Na Malém náměstí přestavěl František Kindl roku 1889 barokní dům z roku 1726, (obr. 27).¹⁴⁰ Obnovená fasáda má u vstupu dvě kastnerovské postavy, zdánlivě nadlehčující hmotu nadpraží, vázy na atice, v jedné řadě obměňuje segmentové a lomené frontony. Jiný dům ve Skořepce má u vstupu opět kastnerovské sochy (stavitel František Schlaffer, 1898).¹⁴¹ Není vyloučeno, že obě tyto staroměstské fasády mohl pro uvedené stavitele navrhovat právě Ohmann.

Karel Pecánek (1886–1944)

Inženýr architekt, zpočátku asistent na vysoké škole, pak profesor české průmyslové školy v Brně. Roku 1912 se zúčastnil soutěže na Živnostensko-řemeslnickou besedu v Pardubicích.¹⁴² V Praze je doložena budova reálného gymnasia v ulici U Libeňského zámku, kterou projektoval jako stavební praktikant na odboru pro stavby pozemní c. k. místodržitelství v letech 1913–1914.¹⁴³ Ostatní zatím

známé Pecánkovy pražské stavby pocházejí až z meziválečného období, jako malostranský kancelářský a činžovní dům s tiskárnou na Tržišti (1930),¹⁴⁴ nebo dostavba Španělské synagogy (templu) ve Věžeňské ulici v roce 1935.¹⁴⁵

V Kodaňské ulici byla roku 1914 postavena budova státní reálky, jejíž plány signoval odbor pro stavby pozemní c. k. místodržitelství (obr. 28).¹⁴⁶ S ohledem na členění

Obr. 27. Praha 1-Staré Město, čp. 457, Malé náměstí 13. Přestavba František Kindl pravděpodobně podle Ohmannova návrhu, 1889 (foto P. Havlík, 2013).

oken jako u libeňského gymnázia a na klasicizující detaily fasád není jako projektant vršovické reálky vyloučen Karel Pecánek, podobně jako u c. k. poštovní a telegrafní budovy V Botanice 6 (1912),¹⁴⁷ jejíž klasicizující návrh signoval rovněž odbor pro stavby pozemní c. k. místodržitelství.

Jan Petrák (1874–1924)

Absolvent Státní průmyslové školy, někde se uvádí jako Jan Petrák mladší. V letech 1901–1902 vystavěl na Arbesově náměstí dvojici domů ve stylu florální secese.¹⁴⁸ V podskalské asanační oblasti vznikl v roce 1905 podle jeho návrhu dům v Gorazdově ulici¹⁴⁹ a o rok později v téže ulici trojice domů různých fasád, ale se shodnou dispozicí (obr. 29).¹⁵⁰ V Eliášově ulici postavil roku 1910 dva domy ještě ve stylu florální secese,¹⁵¹ v Bubenečské ulici vystavěl v letech 1910–1912 souvislou řadu domů¹⁵² a z let 1912–1913 známe jeho dvě pozdně secesní stavby v ulici Československé armády.¹⁵³

139 Čp. 212, Gogolova 1, Praha 1-Hradčany. Stavebník odmítl nabídnutou účast architekta Jana Kotěry.

140 Čp. 457, Malé náměstí 13, Praha 1-Staré Město. Stavebníkem byl lékárník František Schnöbling, majitel vily ve Strančicích..

141 Čp. 422, Skořepka 4, Praha 1-Staré Město.

142 Nárys a plány z architektonické soutěže viz *sine* 1912c, srovnej též VLČEK 2004, 487. Stavba byla realizována jiným architektem až ve 30. letech 20. století.

143 Čp. 3, U Libeňského zámku 1, Praha 8-Libeň.

144 Čp. 368, Tržiště 9, Praha 1-Malá Strana.

145 Čp. 141, Věžeňská 1, Praha 1-Josefov.

146 Čp. 658, Kodaňská 16, Praha 10-Vršovice.

147 Čp. 73, V Botanice 6, Praha 5-Smíchov. Odbor byl v té době pověřen výstavbou nejen středních a vysokých škol, ale i dalších státních budov.

148 Čp. 1029, 1028, Arbesovo nám. 1, 2, Praha 5-Smíchov.

149 Čp. 1983, Gorazdova 17, Praha 2-Nové Město.

150 Čp. 1994–1996, Gorazdova 9–13, Praha 2-Nové Město, s významnou uměleckou výzdobou Adolfa a Julia Halmanů.

151 Čp. 324, 325, Eliášova 14, 16, Praha 6-Bubeneč.

152 Souvislá řada sousedících činžovních domů čp. 308, Bubenečská 13; čp. 309, Bubenečská 15; čp. 651, Bubenečská 17; čp. 352, Bubenečská 19; čp. 368, Bubenečská 21, Praha 6- Bubeneč.

153 Čp. 369, Československé armády 7, čp. 370, Československé armády 9, Praha 6- Bubeneč.

Obr. 29. Praha 2-Nové Město, čp. 1996, Gorazdova 13. Jan Petrák, 1906 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 30. Praha 2-Vinohrady, čp. 1199, Římská 35. Stavitel Karel Horák, architekt pravděpodobně Jan Petrák 1902 (foto P. Havlík, 2013).

V ulici Národní obrany byly roku 1914 rozestavěny a až v roce 1921 dokončeny dva pozdně secesní činžovní domy s waigantovskými atlanty.¹⁵⁴ Připisuje se mu též škola v Roztocké ulici (1906).¹⁵⁵ Ještě v letech 1922–1923 postavil vlastní dům v Českomalínské ulici.¹⁵⁶

Petrákovy vegetabilní fasády jsou charakterizovány florálními zábradlími s festony, složitějšího utváření než u Polívky či Maška, a poměrně typickými segmenty ve štítech i frontonech, které mají patky z kroužků (vzduté frontony). Zábradlí bývají vybavena nižší zónou pro květináče. Do této typologie lze zařadit i další, dosud téměř anonymní stavby: Římská 35 (stavitel Karel Horák, 1902, obr. 30),¹⁵⁷ Švandy ze Semčic 3 (fa Může 1902–1903),¹⁵⁸ Vín-

ohradská 95 (asi 1904),¹⁵⁹ Mahenova 6 (asi 1908),¹⁶⁰ dále Křížkova 68 (stavitel Josef Houštec-ký 1909),¹⁶¹ u nichž nelze vyloučit, že se na jejich tvorbě mohl podílet Jan Petrák.

Theodor Petřík (1882–1941)

Po studiích na Technice se stal doktorem technických věd, později docentem zemědělských staveb. Zúčastnil se v roce 1909 soutěže na Staroměstskou radnici. Roku 1914 projektoval vilu za Bechyňskou bránou v Táboře,¹⁶² dále adaptaci staršího dvojdomu stavitele Karla Jandy v Husitské ulici (1918).¹⁶³ Ve dvacátých letech spolupracoval na projektech Techniky v Dejvicích v Zikově ulici. Přestavbu a nástavbu řešil u budov Arco v Hyberské ulici (1920)¹⁶⁴ a v Jindřišské 31 (1921–1922).¹⁶⁵ S Miladou Pavlíkovou-Petříkovou navrhoval činžovní dům v Přístavní ulici (1922)¹⁶⁶ a studentský útulek v Dykové 20 (1923 a 1928).¹⁶⁷

Petrákovy nejznámější práce však vznikly ve spolupráci s architektem Karlem Roštíkem. Jejich pozdně secesní i modernistické práce často charakterizuje svislý zářez, propojující špalety oken nad sebou.

154 Čp. 456, 457, Národní obrany 2,4, Praha 6-Bubeneč. Kolaudační plány podepsal Jan Petrák, jenž je asi pouze vystavěl.

155 Čp. 43, Roztocká 9, U Sedlecké školy 1, Praha 6-Sedlec.

156 Čp. 516, Českomalínská 27, Praha 6-Bubeneč.

157 Čp. 1199, Římská 35, Praha 2-Vinohrady.

158 Čp. 1073, Švandy ze Semčic 3, Praha 5-Smíchov.

159 Čp. 1316, Vínohradská 95, Praha 2-Vinohrady. Plány ve stavebním archivu chybí.

160 Čp. 266, Mahenova 6, Praha 5-Košíře.

161 Čp. 512, Křížkova 68, Praha 8-Karlín.

162 Vilu později postavila firma Šimůnek a Neumann v Táboře (VLČEK 2004, 499). Řešil též urbanismus Tábora.

163 Čp. 790, 791, Husitská 44,46, Praha 3-Žižkov.

164 Čp. 1004, Hyberská, Dláždéná, Praha 1-Nové Město.

165 Čp. 872, Jindřišská 31, Praha 1-Nové Město.

166 Čp. 1190, Přístavní 55, Praha 7-Holešovice.

167 Čp. 50, Dyková 20, Praha 10-Vinohrady.

Karel Rošík (1884–1969)

Studoval na Technice, v roce 1913 s Theodorem Petříkem získali 1. cenu v soutěži na spořitelnu v Pardubicích. Realizované samostatné Rošíkovy práce mají novější datování až z 20. a 30. let 20. století. Karel Rošík s Bohumírem Kozákem navrhovali v Dělnické ulici (1919–1921) domy železničních zřízců Domovina,¹⁶⁸ a v Mlékárenské ulici dům sociální péče (1921–1922).¹⁶⁹ V roce 1922 vyprojektoval Karel Rošík dvě sousedící budovy v ulici U Výstaviště,¹⁷⁰ dále některé pavilony v nemocnici na Bulovce (1927–1928). V Bartolomějské ulici vznikl podle jeho projektu kancelářský dům (1936).¹⁷¹

V období secese a moderny Petřík a Rošík navrhli společně ve stylu moderny dům U Kamenného stolu v Ječné ulici (1911–1912, obr. 31)¹⁷² a polovinu dvojdomu Na Baště sv. Jiří 7 (1912–1913).¹⁷³

Jaroslav Pelc postavil v letech 1911–1919 Ve Smečkách Kosinův dům (obr. 32),¹⁷⁴ jehož fasáda s ustupujícími článkovanými římsami, skarabei i shodnými formáty oken jako na Karlově náměstí naznačuje, že autory architektury by mohli být Theodor Petřík a Karel Rošík.¹⁷⁵ Pozdější nárožní činžovní dům v ulici Milady Horákové (asi 1922)¹⁷⁶ nevyklučuje na základě obdobného členění fasády jako Domovina (okna orámována svislými okosenými lištami), že jeho projektanty mohli být Petřík s Rošíkem.

Obr. 31. Praha 2-Nové Město, čp. 550 (U Kamenného stolu), Ječná 1, Karlovo náměstí 35. Theodor Petřík, Karel Rošík, 1911–1912 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 32. Praha 1-Nové Město, čp. 598 (Kosinův dům), Ve Smečkách 31. Jaroslav Pelc, architekti pravděpodobně Theodor Petřík a Karel Rošík 1911–1913 (foto P. Havlík, 2013).

168 Čp. 1150, 1151, 1248, 1249, Dělnická 55–61, Praha 7-Holešovice.

169 Čp. 292, Mlékárenská 3, Praha 9-Vysočany.

170 Čp. 1287, 1286, U Výstaviště 19,21, Praha 7-Holešovice.

171 Čp. 310, Bartolomějská 10,12, Praha 1-Staré Město.

172 Čp. 550 Ječná 1, Karlovo náměstí 35, Praha 2-Nové Město. Spolupráce se sochařem Jaroslavem Horejcem (sine 1912d), který je autorem nárožního reliéfu. Nároží domu v 5. NP je pozdější nástavba.

173 Čp. 258, Na Baště sv. Jiří 7, Praha 6-Hradčany.

174 Čp. 598, Ve Smečkách 31, Praha 1-Nové Město.

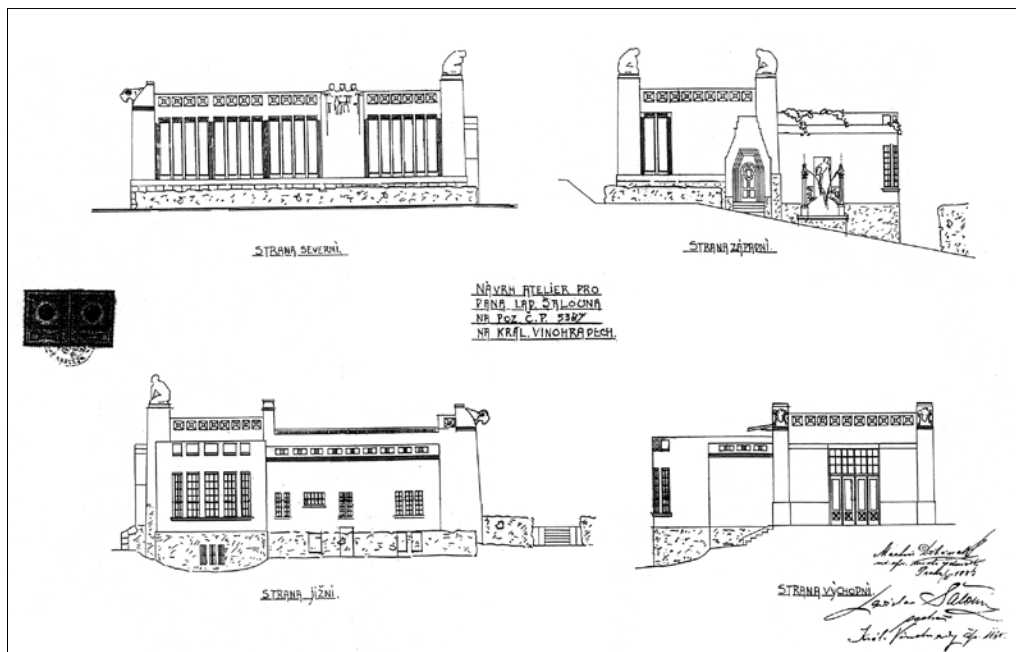
175 Pelcovy fasády z období kolem roku 1911 jsou neoklasicistní, lze říci „luisézni“. Kosinův dům jim stylisticky neodpovídá.

176 Čp. 1280, Milady Horákové 9, Veverkova 13, Praha 7-Holešovice.

Antonín Pfeiffer (1879–1938)

Žák Jana Kotěry z Uměleckoprůmyslové školy. Jako představitel moderny vytvořil známý palác Koruna (1912–1915).¹⁷⁷ Jako architekt spolupracoval se sochařem Ladislavem Šalounem na pomníku Mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí v letech 1903–1915 a roku 1911 vyprojektoval vilu v ulici Na Zátorce.¹⁷⁸ V období 1910–1911 vznikl ateliér sochaře Ladislava Šalouna, jehož plány podepsal mistr zednický Martin Džbánek (obr. 33 a, b).¹⁷⁹ Na fasádě jsou umístěny některé mistrovské sochařské práce a je možné, že navrhl i původní objemové řešení. Na podkladě drobných detailů, i v oplocení zahrady, lze však uvažovat o spolupráci architekta Pfeiffra.

Obr. 33 A, B. Praha 10-Vinohrady, čp. 1566 (ateliér sochaře Ladislava Šalouna), Slovenská 2. Mistr zednický Martin Džbánek, 1910–1911. **A** – Plány (SA P10, repro autor, 2013). **B** – Současný stav (foto P. Havlík, 2013).

¹⁷⁷ Čp. 846, Václavské náměstí 1, Na Příkopě 2, Praha 1-Nové Město (ENGEL 1911, 190–191). Návrhy firmy M. Blechy in sine 1912e. Plány na stavbu paláce Koruna od J. Kotěry viz sine 1912f. Spolupracovník Ladislav Machoň, sochař Vojtěch Sucharda. Fotografie domu U Spinků před zbořením in sine 1912g.

¹⁷⁸ Čp. 350, Na Zátorce 5, Praha 6-Bubeneč.

¹⁷⁹ Čp. 1566, Slovenská 2, Praha 10-Vinohrady. Přístavba J. Černý 1934 (SVOBODA 1999, 270–271).

Vojtěch Pickl (životní data nedohledána)

Málo známý žák Jana Kotěry z Uměleckoprůmyslové školy. S Václavem Vejrychem navrhovali dva činžovní domy v asanačním pásmu v Žatecké (1907–1908, obr. 34),¹⁸⁰ a Břehové ulici (1908–1909).¹⁸¹

V Pařížské ulici vystavěla firma Matěje Blechy v letech 1901–1902 řadový nájemní dům s florální fasádou,¹⁸² ve Věžeňské ulici vznikl dům, postavený dle plánů Václava Vejrycha (1904–1905, obr. 35).¹⁸³ V obou těchto případech není, podle způsobu rozložení vegetabilního dekoru na fasádě (není soustředěn, ale je uspořádán plošně), vyloučeno autorství Vojtěcha Pickla, obdobně jako u činžovního domu v Lesnické 6 (stavitel Antonín Šimek, 1907).¹⁸⁴

Obr. 34. Praha 1-Josefov, čp. 53, Žatecká 10. Vojtěch Pickl, 1907–1908 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 35. Praha 1-Staré Město, čp. 860, Věžeňská 7. Václav Vejrych, architekt pravděpodobně Vojtěch Pickl, 1904–1905 (foto P. Havlík, 2013).

Josef Podhajský (1858–1912)

Studoval ve Vídni na Technice, později na Akademii a stal se profesorem Státní české vyšší průmyslové školy v Praze. Zúčastnil se soutěží na malostranský průlom U Klíčů,¹⁸⁵ dále na Živnostenskou banku v ulici Na Příkopě.¹⁸⁶ V letech 1903–1904 navrhoval činžovní dům na Senovážném náměstí (obr. 36),¹⁸⁷ o rok později vznikla jeho smíchovská stavba v Nádražní ulici.¹⁸⁸ V Suchardově 3 byla roku 1906 postavena vila,¹⁸⁹ na niž byla stejně jako prvních dvou uvedených domů provedena fasáda ve florálním stylu.

180 Čp. 53, Žatecká 10, Praha 1-Josefov (SCHROLL 1911, obr. 43). Spolupráce sochaři bratři Halmanové.

181 Čp. 209, Břehová 6, Praha 1-Josefov (SCHROLL 1911, obr. 12b). Spolupráce se sochaři Antonínem Waigantem a Karlem Pavlíkem.

182 Čp. 1075, Pařížská 5, Praha 1-Staré Město (SCHROLL 1904, obr. 2, 3). Spolupráce se sochaři Karlem Novákem, Celdou Kloučkem.

183 Čp. 860, Věžeňská 7, Praha 1-Staré Město (SCHROLL 1906, obr. 54, 55). Spolupráce se sochařem Josefem Šeborem.

184 Čp. 1154, Lesnická 6, Praha 5-Smíchov.

185 Konkurenční projekt na stavbu domu U Klíčů od J. Podhajského viz *sine* 1897a.

186 Čp. 862, Na Příkopě, Praha 1-Nové Město (*sine* 1897b; LHOTA 1897).

187 Čp. 1985, Senovážné náměstí 11, Praha 1-Nové Město (SCHROLL 1904, obr. 39–41; BRÁF 1904).

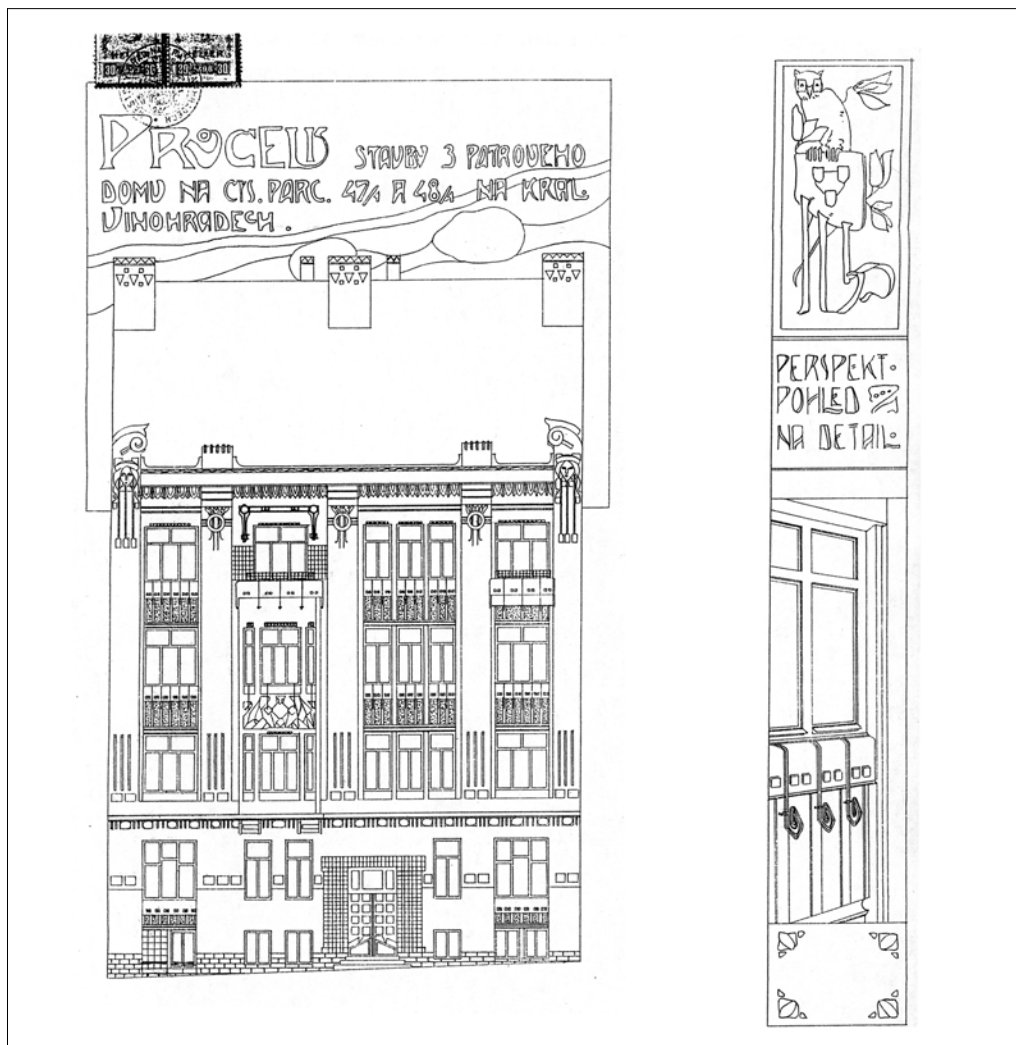
188 Čp. 1123, Nádražní 12, Strakonická, Praha 5-Smíchov. Stavitel Josef Bečka.

189 Čp. 258, Suchardova 3, Praha 6-Bubeneč. Nástavba je pozdější.

Ve stavebním archivu Prahy 2 jsou uloženy plány fasády domu v Mánesově 53 (1905, obr. 37),¹⁹⁰ která byla v průběhu století zcela purizována. Není vyloučeno, že i jejím autorem mohl být Podhajský. V literatuře se též objevuje zmínka o jeho vile pro pana Cellara ve Vokovicích.¹⁹¹

Obr. 36. Praha 1-Nové Město, čp. 1985, Senovážné náměstí 11. Josef Podhajský, 1903–1904 (foto P. Havlík, 2013).

Obr. 37. Praha 2-Vinohrady, čp. 1374, Mánesova 53. Stavitel Josef Kutina, architekt pravděpodobně Josef Podhajský, 1905 (SA P1, repro autor, 2013).

Bohdan Pudlač (1858–?)

Studoval pozemní stavitelství a architekturu na Technice. Není jasné, byl-li Čech, nebo Jiho-slovan. Roku 1892 projektoval s Otakarem Maternou školu v Dušní ulici.¹⁹² V Ostrovní 17 vystavěl roku 1895 na obtížném a prostorově omezeném půdorysu dvouraktový činžovní dům (obr. 38).¹⁹³ Na náměstí I. P. Pavlova vznikl v letech 1896–1898 podle jeho návrhu nárožní a sousední řadový dům (oba později sloučeny na hotel Gráf).¹⁹⁴ Na Moráni projektoval trojici domů v jedné řadě, všechny v letech 1898–1899.¹⁹⁵ Na jeho fasádách se často vyskytují poněkud bizarně tvarované barokizující frontony.

Stavitel Josef Rydrych podepsal plány Bergerova domu ve Vodičkově ulici (1895–1896, obr. 39),¹⁹⁶ U tohoto domu nelze vyloučit, že na jeho fasádě mohl spolupracovat Pudlač, podobně jako u domů v Sokolské a Legerově ulici poblíž náměstí I. P. Pavlova (asi 1896),¹⁹⁷

190 Čp. 1374, Mánesova 53, Praha 2-Vinohrady.

191 Může se jednat o čp. 475, V Předním Veleslavíně 1, Praha 6-Vokovice; dům byl vícekrát přestavován, původní plány se nedochovaly.

192 Čp. 886, Dušní 19, Praha 1-Staré Město.

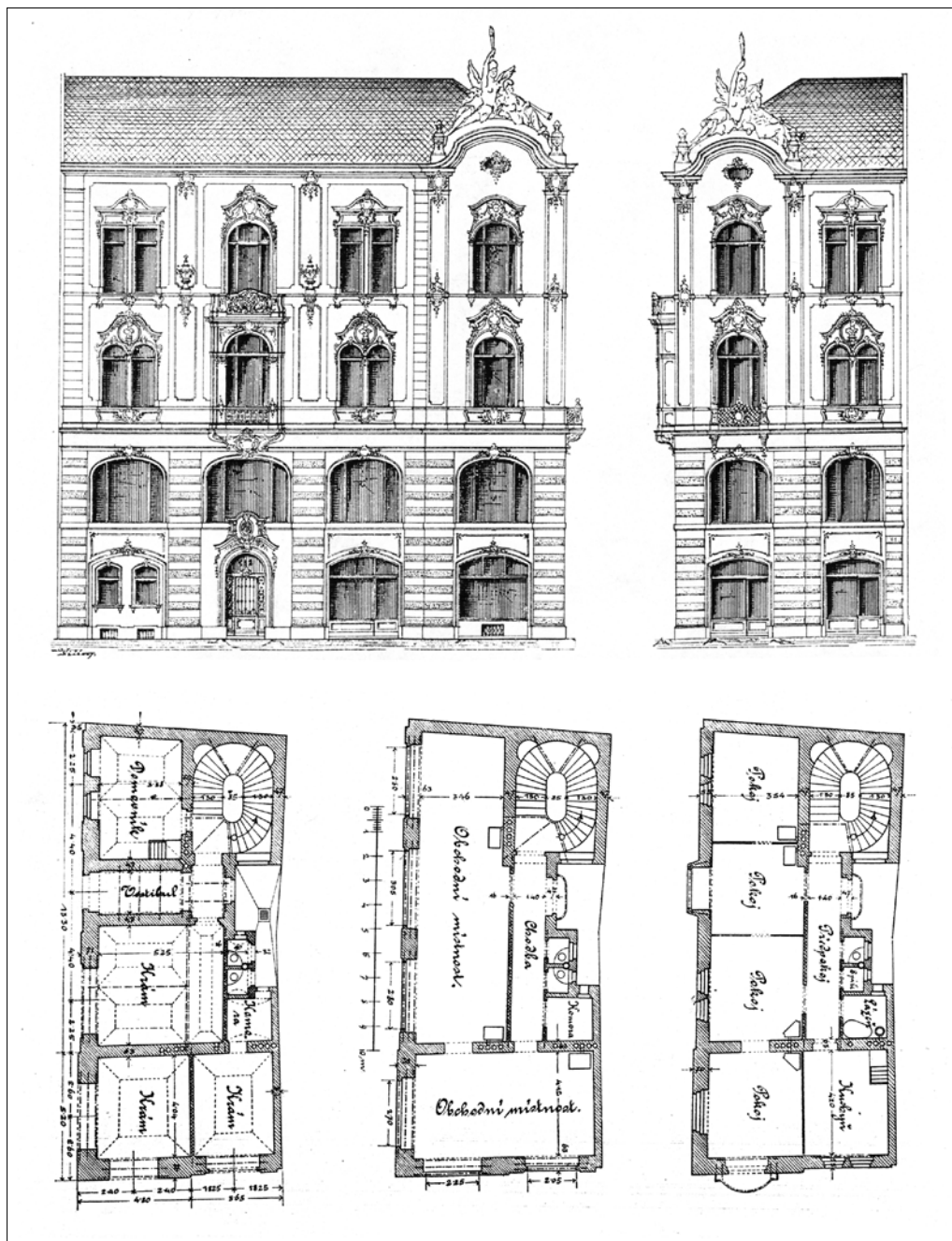
193 Čp. 132, Ostrovní 17, Mikulandská 1, Praha 2-Nové Město (LHOTA 1896). Schodiště je s vrchním prosvětlením.

194 Čp. 1789, 1827, nám. I. P. Pavlova 4,5, Praha 2-Nové Město.

195 Čp. 345 a 1313, Na Moráni 11,13; čp. 326, Na Moráni 15, Václavská 5; Praha 2-Nové Město.

196 Čp. 1935, Vodičkova 38, Praha 1-Nové Město.

197 Čp. 1791, Sokolská 54, čp. 1826, Legerova 51, Praha 2-Nové Město.

Obr. 38 A, B. Praha 1-Nové Město, čp. 132, Ostrovní 17, Mikulandská 1. Bohdan Pudlač, 1895. **A** – Plán fasády. **B** – Půdorysy (repro dle LHOta 1896, digitalizace Stanislava Babušková, 2013).

Obr. 39. Praha 1-Nové Město, čp. 1935 (Bergerův dům), Vodičkova 38. Stavitel Josef Rydych, architekt pravděpodobně Josef Pudlač, 1895–1896 (foto P. Havlík, 2013).

v Melantrichově a Havelské (stavitel Antonín Novotný, 1899),¹⁹⁸ Ve Smečkách (1901),¹⁹⁹ Lublaňské (1904),²⁰⁰ nebo Vojtěšské,²⁰¹ Pštrossově (1905–1906),²⁰² či Široké ulici (stavitel František Niklas 1906–1907).²⁰³ Ze staveb předešlého, více eklektického období také nelze vyloučit Pudlačovu možnou účast na jiných stavbách Rydychových, jako je řadový dům v Široké ulici²⁰⁴ i nárožní dům U Goliáše (1898–99).²⁰⁵

198 Čp. 503, Melantrichova 4, Havelská 19, čp. 1062, Melantrichova 6, Praha 1-Staré Město.

199 Čp. 1258, Ve Smečkách 6, Praha 1-Nové Město.

200 Čp. 319, Lublaňská 7, Praha 1-Nové Město. Stavitel František Jiskra.

201 Čp. 197, Vojtěšská 16, Praha 1-Nové Město.

202 Čp. 198, Pštrossova 23, Praha 1-Nové Město. Stavitel Tomáš Šašek.

203 Čp. 124, Široká 15, Praha 1-Josefov.

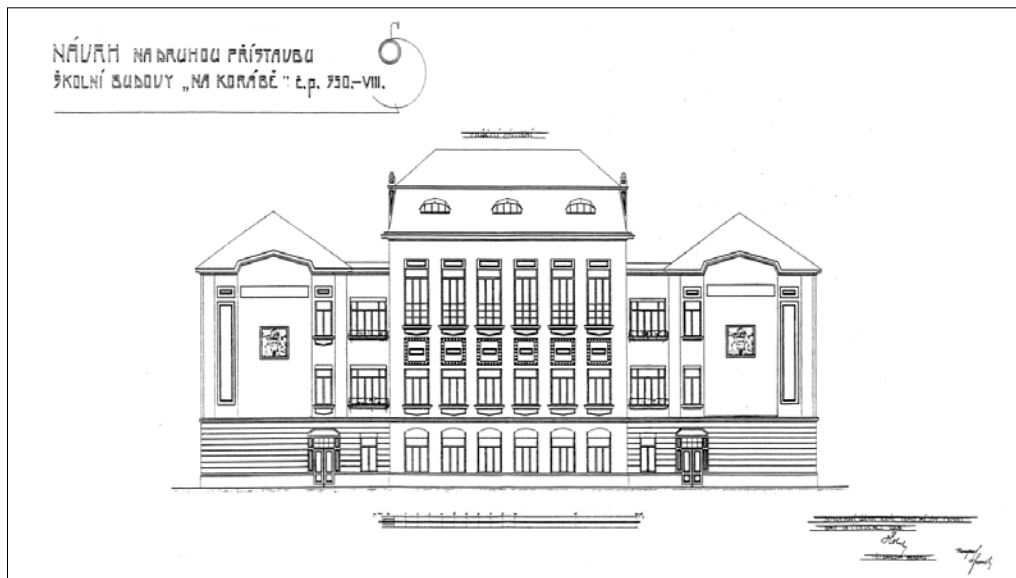
204 Čp. 118, Široká 20, Praha 1-Staré Město.

205 Čp. 494, Železná 22, Havelská 31, Praha 1-Staré Město. Spolupráce se sochařem Jindřichem Řihou.

Josef Rosipal (1884–?, patrně padl během 1. světové války)

Studoval na Technice, později se účastnil soutěží na školu v Chotěboři, na okresní dům v Pardubicích a na reálku Turnov. V Praze v odboru 1. městského stavebního úřadu projektoval přístavbu libeňské měšťanské školy v ulici Na Korábě (1904–1905, obr. 40),²⁰⁶ méně výraznou nástavbu školy v Josefské ulici (1911–1912)²⁰⁷ a především sirotčinec v ulici Milady Horákové na Hradčanech (1911–1913).²⁰⁸

Obr. 40. Praha 8-Libeň, čp. 350, plán přístavby měšťanské školy Na Korábě 2. Josef Rosipal, 1908–09 (SA P8, repro autor, 2013).

Obr. 41. Praha 1-Nové Město, čp. 204 (opatrovna, městský stavební úřad), Pštrossova 11, 1909–1910 (foto P. Havlík, 2013).

V Pštrossově ulici vybudoval městský stavební úřad opatrovnu s modernistickou fasádou (1909–1910, obr. 41).²⁰⁹ Na plánové dokumentaci se nachází také podpis „Lhota“. Nicméně na základě formové příbuznosti s přístavbou Na Korábě je možné zde i uvažovat o Rosipalově spolupráci.

Jaroslav Rössler (1886–1964)

Studoval na Uměleckoprůmyslové škole u Jana Kotěry a Friedricha Ohmanna a dále na Akademii ve Vídni. Zpočátku působil na Kladně, kde projektoval městské divadlo,²¹⁰ Šnajdrovu knihtiskárnu (1910–1911)²¹¹ a další objekty v kotěrovské moderně, s kombinací režného zdíva a hrubé omítky. V Praze jsme dosud nezaznamenali jeho stavbu z tohoto období. Později realizoval některé významné pražské stavby, jako například Úrazovou dělnickou pojišťovnu na nábreží kapitána Jaroše (1926–1929),²¹² dále Peněžní burzu na Vinohradské třídě (1936–1937).²¹³

Stavatel Emil Hrabě postavil v Podolí roku 1912 vilu ve stylu moderny (obr. 42 a, b)²¹⁴ s fasádou členěnou ustupujícími vpadlými koncentrickými obdélníky, okny s kosočtverci a diagonálami, která ani přes pozdější úpravy nezapře kotěrovský styl, a nevylučuje ani možné Rösslerovo autorství. Jiný stavitel, Josef Kočí z Radotína, jenž podepsal plány vily V Šáreckém údolí (1914)²¹⁵ s podobným členěním otvorů, vystavěl téhož roku v Radotíně dva domy s kubistickými prvky²¹⁶ a rok předtím ve Vokovicích dům v ulici Nad Tratí.²¹⁷ Poslední uvedené domy, které se také vyznačují pojednáním fasád s kubizujícím členěním na vodorovné, ostře řezané pásy, naznačují možný podíl Jaroslava Rösslera na jejich návrzích.

206 Čp. 350, Na Korábě 2, Praha 8-Libeň.

207 Čp. 626, Josefská 5, 7, Praha 1-Malá Strana.

208 Čp. 220, Milady Horákové 139, Praha 6-Hradčany

209 Čp. 204, Pštrossova 11, Praha 1-Nové Město.

210 Čp. 1702, Divadelní ulice, Kladno.

211 Čp. 1695, náměstí Svobody, Saskova 2, Kladno.

212 Čp. 1000, nábreží Kapitána Jaroše 7, Praha 7-Holešovice.

213 Čp. 52, Vinohradská 1, Praha 1-Vinohrady. Později přestavěna Karlem Pragnerem.

214 Čp. 648, Na Dolinách 28, Praha 4-Podolí.

215 Čp. 350, V Šáreckém údolí 82, Praha 6-Dejvice.

216 Čp. 204, Matějovského 2; čp. 205, Věštínská 3, Praha 5-Radotín.

217 Čp. 144, Nad Tratí 11, Kladenská 99, Praha 6-Vokovice.

Obr. 42 A, B. Praha 4-Podolí, čp. 648, Na Dolinách 28. Stavitel Emil Hrabě, architekt pravděpodobně Jaroslav Rössler, 1912. **A** – Stav před úpravou (foto autor, 80. léta 20. století). **B** – Současný stav (foto P. Havlík, 2013).

PRAMENY:

- SA P1 — Stavební archiv MČ Prahy 1
 SA P2 — Stavební archiv MČ Prahy 2
 SA P4 — Stavební archiv MČ Prahy 4
 SA P8 — Stavební archiv MČ Prahy 8
 SA 10 — Stavební archiv MČ Prahy 10

LITERATURA

- sine* 1896 — Wohnhaus der Herrn F. Ritter Rašin vom Ryzmburg in Prag. Der Architekt 2, 1896, 26, obr. 48.
sine 1897a — Concurrentzentwurf für das „Schlüsselhaus“ in Prag. Der Architekt 3, 1897, 39–40, obr. č. 77.
sine 1897b — Concurrentz um die Gewerbebank (Živnostenska banka) in Prag. Der Architekt 3, 1897, 21–22.
sine 1898 — (Fotografie domu p. 1001). Der Architekt 4, 1898, obr. č. 73.
sine 1899 — (Nárys a půdorysy domu čp. 1001, Praha 1-Nové Město). Der Architekt 5, 1899, 15.
sine 1902 — (Fotografie zábradlí domu čp. 1001, Praha 1-Nové Město). Der Architekt 8, 1902, 42, obr. č. 83 a 84.
sine 1906 — (Fotografie původního stavu domu čp. 247 v Bubenči). Volné směry 10, 1906, 307.
sine 1911 — Stavba villy v Bubenči, majetek pana inž. J. Kellera. Projektoval architekt František Novotný na Královských Vinohradech. Stavitelské listy 7, 1911, 116–117.
sine 1912a — (Fotografie a půdorys továrny Weiser & Sohn). Der Architekt 18, 1912, 28.
sine 1912b — (Fotografie Bílkovy villy čp. 233). Der Architekt 18, 1912, obr. č. 36, 37.
sine 1912c — Soutěžný návrh na stavbu Spolkového domu „Živnostensko-řemeslnické Besedy“ v Pardubicích. Architektonický obzor 10, 1912, 81.
sine 1912d — Dům čp. 550 v Praze-II na Karlově náměstí. Architektonický obzor 11, 1912, obr. č. 39–40.
sine 1912e — Náčrty obchodního domu pro „První českou všeobecnou akciovou společnost pro pojišťování na život“ v Praze-II. Projekt firmy M. Blechy. Architektonický obzor 11, 1912, 40–44, obr. č. 18 a 19.
sine 1912f — (Plány na stavbu paláce Koruna od J. Kotěry). Der Architekt 18, 1912, obr. č. 2.
sine 1912g — (Fotografie domu U Spinků). Architektonický obzor 11, 1912, 40.
sine 1913 — (Fotografie domu čp. 1242). Der Architekt 19, 1913, 49.
sine 1920–1922 — (Nárys a půdorys učitelských domů). Styl 6, 1920–1922, obr. č. 85.
 ADRESÁŘ 1910 — Adresář královského hlavního města Prahy a obcí sousedních, Praha 1910.
 BENDELMAYER/DRYÁK 1902 — Bedřich BENDELMAYER / Alois DRYÁK: Hotel Central v Praze. Volné směry 6, 1902, 167–173.

- BRÁF 1904 — Antonín BRÁF: Nájemní dům v Praze-II Havlíčkovo nám. č. 11 od architekta Jos. Podhajského, c. k. profesora. *Architektonický obzor* 3, 1904, 47, obr. č. 59 a 60.
- ENGEL 1911 — Antonín ENGEL: Dům nájemný. *Styl* 3, 1911, 189–196.
- FELDEGG 1914 — Ferdinand von FELDEGG: Friedrich Ohmanns Entwürfe und ausgeführte Bauten. Wien 1914.
- FOEHR 1925 — Adolf FOEHR: Architekt Baurat Adolf Foehr. Praha 1925.
- GRUND 1913 — Karel GRUND: Nájemní dům v Praze-V. Majetek velkoobchodníka Jana Trachty. Projektoval Arch. František Novotný, stavitel na Král. Vinohradech. Půdorysného řešení súčasně Inž. Jozef Chlá v Praze-VII., *Stavitelské listy* 9, 1913, 211–212, obr. i 213.
- KLOUČEK 1906 — Celda KLOUČEK: (Celda Klouček, profesor c. k. uměleckoprůmyslové školy a jeho žáci). Ne-stránkované album fotografií, A. Schroll & Comp., Wien 1906.
- KRÁSNÝ 1899 — Franz KRÁSNÝ: (nárys a půdorys domu čp. 98 v Brně). *Der Architekt* 5, 1899, obr. č. 10.
- LAUTERBACH 1914 — Alfred LAUTERBACH: Jak vypadají dobré příklady. Dílo 12, 1914, 17–20, dále obr. na str. 21–23.
- LHOTA 1896 — Jan LHOTA: Nájemní dům č. p. 132-II na nároží ulice Mikulandské a Smetanovy v Praze. Projektoval a vystavěl architekt Bohdan Pudlač, stavitel v Praze. *Technický obzor* 4, 1896, 97–99.
- LHOTA 1897 — Jan LHOTA: Budova Živnostenské banky pro Čechy a Moravu v Praze. *Technický obzor* 5, 1897, č. 19, 171–173; č. 21, 187–189; č. 22, 197–198; č. 28, 251–253.
- LUKEŠ 1984 — Zdeněk LUKEŠ: Podivuhodný Richard Klenka. *Československý architekt* 30, 1984, 7, 21.
- LUKEŠ 1986 — Zdeněk LUKEŠ: František Krásný, vůdčí osobnost nástupu secese v české architektuře 1896–1900. *Umění* 34, 1986, 536–541.
- LUKEŠ/SVOBODA 1984 — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Architekt E. Králíček – zapomenutý zjev české secese a kubismu. *Umění* 32, 1984, 441–449.
- LUKEŠ/SVOBODA 1985a — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Z odkazu pražské architektonické moderny. *Umění a řemesla* 1985/3, 17–21.
- LUKEŠ/SVOBODA 1985b — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Skryté hodnoty pražského kubismu. *Architektura ČSR* 5, 1985, 225–227.
- LUKEŠ/SVOBODA 1985c — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Praha 7. 100 let moderní architektury 1885–1985. Vyd. NTM a ONV 7, Praha 1986.
- LUKEŠ/SVOBODA 1985d — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Kubistický detail v díle architekta Emila Králíčka. *Architektura ČSR* 3, 1985, 131–132.
- LUKEŠ/SVOBODA 1986a — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Hradčanské bašty. *Umění a řemesla* 1986/1, 37–43.
- LUKEŠ/SVOBODA 1986b — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Dva z architektů secese. *Architektura ČSR* 6, 1986, 27–28.
- LUKEŠ/SVOBODA 1988 — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Pražský Josefov. *Umění a řemesla* 1988/2, 48–56.
- LUKEŠ/SVOBODA 1990 — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Centrum pražského Smíchova. *Umění a řemesla* 1990/2, 24–32.
- LUKEŠ/SVOBODA 1995 — Zdeněk LUKEŠ / Jan SVOBODA: Kolem pražského Josefova (staroměstská asanace). *Umění a řemesla* 1995/3, 28–34.
- MÁDL 1900 — Karel Boleslav MÁDL: F. Ohmann v Praze. *Volné směry* 4, 181–184.
- MUTHESIUS 1912 — Hermann MUTHESIUS: Reakce v uměleckém řemesle. *Styl* 4, 1912, 18–30.
- NOVOTNÝ 1911 — Antonín NOVOTNÝ: Návrh villy pro inž. Kellera v Bubenči. *Architektonický obzor* 10, 1911, 66–69.
- NOVOTNÝ 1958 — Otakar NOVOTNÝ: Jan Kotěra a jeho doba. Praha 1958.
- OHMANN 1896 — Friedrich OHMANN: Das Palais Valtera in Prag. *Der Architekt* 2, 1896, 1, obr. č. 3 a 4.
- OHMANN 1898 — Friedrich OHMANN: Café „Corso“. *Der Architekt* 4, 1898, 39, obr. č. 68–70.
- POZZETTO 1980 — Marco POZZETTO: Die Schule Otto Wagners, Trieste/Wien 1979–1980.
- SCHROLL 1904 — Anton SCHROLL: Neubauten in Wien. Prag/Budapest/Wien 1904.
- SCHROLL 1906 — Anton SCHROLL: Prager Neubauten 1. Wien 1906.
- SCHROLL 1908 — Anton SCHROLL: Neubauten in Oesterreich. Wien 1908.
- SCHROLL 1911 — Anton SCHROLL: Prager Neubauten 2. Wien 1911.
- STAŇKOVÁ/ŠTURSA/VODĚRA 1991 — Jaroslava STAŇKOVÁ / Jiří ŠTURSA / Svatopluk VODĚRA: Pražská architektura. Praha 1991.
- SVOBODA 1992 — Jan E. SVOBODA: Vyšehrad s údolím Botiče a fenomén českého kubismu. *Zprávy památkové péče* 52, 1992/10, 21–26.
- SVOBODA 1993a — Jan E. SVOBODA: Architektura pozdní secese a dílo bratrů Waigantů. *Strojopis diplomové práce*, Praha 1993. Uloženo: Ústav pro dějiny umění FFUK, Praha.
- SVOBODA 1993b — Jan E. SVOBODA: Vojtěšská a zderazská asanace na pražském Novém Městě. *Zprávy památkové péče* 53, 1993/7, 273–278.
- SVOBODA 1994a — Jan E. SVOBODA: Neznámí známí bratři Waigantové. *Umění* 42, 1994, 474–479.
- SVOBODA 1994b — Jan E. SVOBODA: Stavební a architektonický rozvoj pražského Žižkova v letech 1890–1918. *Zprávy památkové péče* 54, 1994/2, 50–57.

- SVOBODA 1996 — Jan E. SVOBODA: Karlín na přelomu 19. a 20. století. Zprávy památkové péče 56, 1996/5–6, 161–169.
- SVOBODA 1999 — Jan E. SVOBODA: Šalounův ateliér. Zprávy památkové péče 59, 1999/8, 270–271.
- SVOBODA 2011 — Jan E. SVOBODA: Praha stoletá (1). K autorství některých pražských fasád období secese, moderny a kubismu. Staletá Praha 27, 2011/1, 42–69.
- SVOBODA 2012 — Jan E. SVOBODA: Praha stoletá (2). K autorství některých pražských fasád období secese, moderny a kubismu. Staletá Praha 28, 2012/1, 80–111.
- SVOBODA/LUKEŠ 1997 — Jan E. SVOBODA / Zdeněk LUKEŠ: Praha 1891–1918. Praha 1997.
- VALCHÁŘOVÁ 1997 — Vladka VALCHÁŘOVÁ: Bratři Beladové. Architekt 21, 1997, 49–51.
- VLČEK 2004 — Pavel VLČEK: Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách. Praha 2004.
- VODNÁRUK 1917 — Jan VODNÁRUK: Nové nárožní domy v Praze a předměstích. Architektonický obzor 16, 1917, 46.

ZUSAMMENFASSUNG

DAS HUNDERTJÄHRIGE PRAG (3). ZUR URHEBERSCHAFT EINIGER FASSADEN IN PRAG AUS DER PERIODE DES JUGENDSTILS, DER MODERNE UND DES KUBISMUS

Die Studie befasst sich mit ausgewählten namhaften Architekten aus der Zeit vor hundert oder mehr Jahren, wie es Dušan Jurkovič, Emil Králíček, František Krásný, Konstantin Mráček, Rudolf Němec, Otakar Novotný, Friedrich Ohmann, Karel Pecánek, Theodor Petřík, Karel Roščík, Antonín Pfeiffer, Josef Podhajský oder Jaroslav Rössler waren. Bei allen ausgewählten Bauten, die bislang nur den Baumeistern zugeschrieben wurden, bestrebt sich der Autor anhand der charakteristischen äußeren Zeichen ihre mögliche Urheberschaft einem der angeführten Architekten zuzuordnen. Was man aber betonen muss, es handelt sich nur um Überlegungen, denn die genauen Beweise zur Entstehung jenes Werkes sind nicht zu erwerben.

Der Autor hat seine Erkenntnisse aus allen erreichbaren tschechischen Zeitschriften der verfolgten Periode, die auf einige Weise die Architektur oder den Aufbau betreffen, sowie aus der Wiener Zeitschrift Der Architekt und den Publikationen des Verlags Anton Schroll geschöpft; er widmete sich seinen Forschungen seit mehr als 20 Jahren her.

Abb. 1. Prag 1-Altstadt, Hausnummer unbekannt (Haus abgerissen), Královská G. Jan Pacl, wohl 1907 (nach SCHROLL 1911, Taf. 41).

Abb. 2 A, B. Prag 8-Libeň, provisorische katholische Kirche St. Adalberti, Zenklova Str. Emil Králíček, Firma M. Blecha, 1903–1905.

Abb. 3. Prag 2-Neustadt, Nr. Konskr. 235 (eigenes Wohnhaus von Matěj Blecha), Masaryk-Quai 28. Emil Králíček, Mitarbeit des Bildhauers Celda Klouček, 1905–1906, Plan der Fassade und Grundriss.

Abb. 4. Prag 1-Neustadt, Hotel Zlatá Husa (Goldene Gans), Nr. Konskr. 839, Wenzelsplatz 7. Emil Králíček, 1909–1910. **A)** Ursprünglicher Fassadenentwurf, **B)** Zugelassener Fassadenentwurf (Bauarchiv Prag 1, Repro Autor 2013).

Abb. 5. Prag 8-Karlín (Karolinenthal), Nr. Konskr. 539, Sokolovská Str. 31. Emil Králíček, Baumeister Matěj Blecha, 1912–1913, Plan des nicht erhaltenen Portals.

Abb. 6. Prag 9-Vysočany, Nr. Konskr. 265, Českomoravská Str. 25. Baumeister Matěj Blecha, 1913–1914, abgerissen (Foto 1980er Jahre).

Abb. 7. Prag 2-Neustadt, Nr. Konskr. 1968, Dittrichova 21, Resslova 4. František Krásný, 1901, umgebaut 1932.

Abb. 8. Prag 2-Vinohrady (Weinberge), Nr. Konskr. 1009, Chodská 31. Baumeister Gustav Papež, 1898.

Abb. 9. Prag 8-Libeň, Nr. Konskr. 888, 889, Palmovka 3, 5. Ladislav Kuřák, 1908–1910.

Abb. 10. Prag 1-Neustadt, Nr. Konskr. 804, Wenzelsplatz 56. Jan Melka, Jaroslav Benedikt, 1914–1916, zerstört 1945.

Abb. 11. Prag 1-Neustadt, Nr. Konskr. 1256, Krakovská 24. Jan Mekla, Jaroslav Benedikt, 1914–1915.

Abb. 12. Prag 2-Neustadt, Nr. Konskr. 415, Vyšehradská 9. Baumeister Otakar Václavík, 1906.

Abb. 13. Prag 6-Dejvice, Nr. Konskr. 346, Kafkova 14. František Neterda, 1914.

Abb. 14. Prag 1-Altstadt, Nr. Konskr. 115, U staré školy 2, Věžeňská 3. Baumeister Joasef Dneboský, 1912.

Abb. 15. Prag 2-Vinohrady, Nr. Konskr. 1204, Římská 37, Anny Letenské 1. Rudolf Němec, 1903.

Abb. 16. Prag 1-Altstadt, Nr. Konskr. 913, Věžeňská 8. Baumeister Alois Stárek, 1904.

Abb. 17. Prag 10-Vršovice, Nr. Konskr. 115, Holandská 18. František Novotný, 1911.

Abb. 18. Prag 4-Nusle, Nr. Konskr. 543, Křesomyslova 13. Baumeister Václav Kučera, 1910.

Abb. 19. Prag 2-Vinohrady, Nr. Konskr. 1716, Polská 54. Wahrscheinlich F. Novotný, 1914.

Abb. 20. Prag 1-Altstadt, Nr. Konskr. 123, 1021, 1037, Elišky Krásnohorské 10–14. Otakar Novotný, 1919–1921, Plan der Fassade und Grundriss (Repro laut sine 1920–1922).

Abb. 21. Prag 6-Hradschin, Nr. Konskr. 233, Mickiewiczova 1. Baumeister Antonín Hulán, 1910–1911.

Abb. 22. Prag 2-Vyšehrad (Wyschehrad), Nr. Konskr. 5, Vratislavova 29. Baumeister František Hodek, 1912–1914.

Abb. 23. Prag 2-Vyšehrad, Höhenlösung der Neklanova G., ausgearbeitet für František Hodek 1912.

- Abb. 24.** Prag 4-Podolí, Nr. Konstr. 158, Podolská Str. 33. Josef Čácha und František Troníček, 1912.
- Abb. 25.** Prag 2-Neustadt, Nr. Konstr. 335, Gorazdova 14. Josef Doležal, 1912–1913.
- Abb. 26.** Prag 1-Altstadt, Nr. Konstr. 522 (Zum goldenen Kreuz), Havelská 6, Friedrich Ohmann, 1890.
- Abb. 27.** Prag 1-Altstadt, Nr. Konstr. 457, Kleiner Ring 13. Umbau František Kindl, 1889.
- Abb. 28.** Prag 10-Vršovice, Nr. Konstr. 658 (K. k. Statthaltereie, Abteil für den Hochbau), Kodaňská 16.
- Abb. 29.** Prag 2-Neustadt, Nr. Konstr. 1996, Gorazdova 13. Jan Petrák, 1906.
- Abb. 30.** Prag 2-Vinohrady, Nr. Konstr. 1199, Římská 35. Baumeister Karel Horák, 1902.
- Abb. 31.** Prag 2-Neustadt, Nr. Konstr. 550, Zum steinernen Tisch, Ječná 1, Karlsplatz 35. Theodor Petřík, Karel Rošík, 1911–1912.
- Abb. 32.** Prag 2-Neustadt, Nr. Konstr. 598 (Haus Kosina), Ve Smečkách 31. Jaroslav Pelc, 1911–1913.
- Abb. 33.** Prag 10-Vinohrady, Nr. Konstr. 1566 (Atelier des Bildhauers Ladislav Šaloun), Slovenská 2. Maurermeister Martin Džbánek, 1910–1911. **A)** Pläne (Bauarchiv Prag 10, Repro Autor), **B)** Heutiger Zustand.
- Abb. 34.** Prag 1-Josefov, Nr. Konstr. 53, Žatecká 10. Vojtěch Pickl, 1907–1908.
- Abb. 35.** Prag 1-Altstadt, Nr. Konstr. 860, Věžeňská 7. Václav Vejrych, 1904–1905.
- Abb. 36.** Prag 1-Neustadt, Nr. Konstr. 1985, Senovážné náměstí (Heuwagsplatz) 11. Josef Podhajský, 1903–1904.
- Abb. 37.** Prag 2-Vinohrady, Nr. Konstr. 1374, Mánesova 53. Baumeister J. Kutina, 1905.
- Abb. 38.** Prag 2-Neustadt, Nr. Konstr. 132, Ostrovní 17, Mikulandská 1. Bohdan Pudlač, 1895. **A)** Plan der Fassade. **B)** Grundrisse (Repro aus: Lhota 1896).
- Abb. 39.** Prag 1-Neustadt, Nr. Konstr. 1935 (Haus Berger), Vodičkova 38. Baumeister Josef Rydrych, 1895–1896.
- Abb. 40.** Prag 8-Libeň, Nr. Konstr. 350, Plan für den Zubau der Bürgerschule Na Korábě 2. Josef Rosipal, 1908–1909.
- Abb. 41.** Prag 2-Neustadt, Nr. Konstr. 204, (Kinderbewahranstalt, Stadtbauamt), Pštrossova 11, 1909–1910.
- Abb. 42.** Prag 4-Podolí, Nr. Konstr. 648, Na dolinách 28. Baumeister Emil Hrabě, 1912. **A)** Zustand vor der Umgestaltung (Foto Autor, 1980er Jahre). **B)** Heutiger Zustand.

Übersetzung Jindřich Noll

Za připomínky k rozpracovanému textu vděčím panu PhDr. Jindřichu Nollovi.

Mgr. Ing. Jan E. SVOBODA
historik architektury, dříve na odboru památkové péče MHMP
jan.e.svoboda@centrum.cz